

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
ORGAAN VOOR DE MEDEDELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

17^E JAARGANG

WOENSDAG 15 JUNI 1932

No. 859

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.
Algemeen Secretaris: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
ECONOMISCH-STATISTISCHE BERICHTEN.
COMMISSIE VAN ADVIES:

Prof. Mr. D. van Blom; J. van Hasselt; Jhr. Mr. L. H. van
Lennep; Mr. K. P. van der Mandele; Prof. Dr. N. J.
Polak; Mr. Dr. L. F. H. Regout; Dr. E. van Welderen
Baron Rengers; Prof. Mr. H. R. Ribbius; Jan Schilthuis;
Mr. Q. J. Terpstra; Prof. Mr. F. de Vries.

Gedelegeerd lid: Prof. Mr. Dr. G. M. Verrijn Stuart.
Redacteur-Secretaris: H. M. H. A. van der Valk.
Secretariaat: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.
Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement
volgens tarief. Administratie van abonnementen en adver-
tenties: Nijgh, & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam,
Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No.
145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in
Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per
jaar. Losse nummers 50 cents. Leden en donateurs van het
Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ont-
vangen de abonné's, leden en donateurs kosteloos, voor zoo-
ver daaromtrent niet anders wordt beslist.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigeplaatweg.

14 JUNI 1932

Ook over deze week valt er ten opzichte van de
Nederlandsche geldmarkt weinig te berichten. De
noteeringen bleven geheel onveranderd. Callgeld no-
teerde $\frac{1}{4}$ pCt. De prolongatienoteering was de ge-
heele week 1 pCt. en particulier disconto kon men
voor $\frac{1}{8}$ à $\frac{7}{16}$ pCt. onderbrengen.

* *

Blijkens den weekstaat van De Nederlandsche Bank
is de binnenlandsche credietgeving met f 1,1 mil-
lioën ingekrompen; de posten binnenlandsche wis-
sels en beleeningen vertoonden een daling van res-
pectievelijk f 676.000 en f 456.000. Terwijl de diverse
rekeningen onder de activa der Bank met f 220.000
zijn vermeerderd, bleef de post papier op het buiten-
land op gelijke hoogte.

De goudvoorraad nam met f 5,5 miljoen toe. De
voorraad zilver is daarentegen met f 262.000 vermin-
derd, zoodat per saldo de post munt en muntmate-
riaal met f 5,2 miljoen is gestegen.

Onder de passiva der Bank blijkt de biljettencir-
culatie met f 15,7 miljoen te zijn ingekrompen. De
saldi in rekening-courant vermeerderden met f 20
miljoen, van welke toename f 2,5 miljoen komt
op rekening van het tegoed van het Rijk en f 17,5
miljoen op rekening van de saldi van anderen. Het
beschikbaar metaalsaldo is met f 3,5 miljoen geste-
gen; het dekkingspercentage bedraagt nagenoeg
81 pCt. evenals de vorige week.

* *

Ook deze week zijn groote koersschommelingen op

de wisselmarkt uitgebleven. Het is er zeer rustig.
Ponden noteerden 9.11—9.06 $\frac{1}{2}$ —9.07 $\frac{1}{2}$, Dollars kon-
den zich gaandeweg verbeteren; geopend op 2.4647 $\frac{1}{2}$
was de koers op het eind van de week 2.4695. Dollars
tegen Ponden kwamen van 3.69 op 3.68, met een klei-
ne afwijking tot 3.66 $\frac{1}{2}$ in het midden der week. Mar-
ken verbeterden aanvankelijk iets: 58.40—58.60, doch
sloten lager op 58.42. Fransche Francs veranderden
weinig: 9.73—9.73 $\frac{1}{2}$ —9.72 $\frac{1}{4}$ —9.73. Belga's bewo-
gen zich rond de 34.45. Zwitsersche Francs liepen
wat terug: 48.28—48.24. Lires ca. 12.66. Peseta's
20.40; de stemming was een weinig vaster. Scandina-
vië nog steeds bijna onveranderd; Kopenhagen 49.50,
Oslo 45.20, Stockholm 46.50. Finsche Markken 4.20.
Canadeesche Dollars liepen nog terug: 2.12 $\frac{1}{2}$, wat
zijn oorzaak moet vinden in de lagere tarwe-prijzen.

Op de termijnmarkt is het groote disagio, dat de
Ponden de vorige week nog deden, geheel verdwenen;
één- en drie-maands Ponden noteeren nu ongeveer
gelijk met contant. Ook de Dollars op termijn blij-
ven eerder gezocht, wat het disagio tot op 75 resp.
200 punten heeft doen terugloopen.

In goud was deze week wat minder te doen, hoewel
de omzetten toch nog wel de moeite waard blijven;
Eagles waren wat lager: 2.48%, Sovereigns bleven ca.
12.15. Baren werden gedaan op f 1648.

LONDEN, 13 JUNI 1932.

Op de geldmarkt was de toestand verleden week
uiterst gemakkelijk, zoodat het namiddaggeld tegen
prijzen van $\frac{1}{2}$ tot $\frac{3}{4}$ pCt. werd uitgezet. Het ban-
kierssaldo bij de Bank van Engeland werd dan ook
in haar staat van Woensdag met een hoog cijfer aan-
gegeven.

Tegen het einde der week werd de stemming iets
vaster, hetgeen leidde tot de toewijzing der schatkist-
promessen op Vrijdag tegen een fractie hooger dan
de prijs bij de vorige inschrijving. Driemaands bank-
accepten noteeren 1—1 $\frac{1}{2}$ pCt.

De Bank van Engeland zet hare goudaankopen
voort, welke nu sedert midden Mei een totaal van
£ 12 $\frac{1}{2}$ miljoen hebben bereikt.

Op de wisselmarkt is het aanbod van termijn-Dol-
lars van middelmatigen omvang, zoodat de marge,
hoewel nog steeds hoog (3 tot 4 cents per drie maan-
den) eenigszins teruggelopen is.

De verwachtingen betreffende de resultaten van
de Lausanne Conferentie zijn de laatste dagen iets
hoopvoller gestemd. Ofschoon er wel geen zeer defi-
nitieve resultaten in uitzicht zijn gesteld, hoopt men
toch een grootere samenwerking van Frankrijk te
zullen waarnemen dan nog voor korten tijd kon wor-
den verwacht.

MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE
VOOR DE RIJNVAART.VERSLAG VAN DE WERKZAAMHEDEN VAN DE
CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART
GEDURENDE HET JAAR 1931.

I.

De Centrale Commissie voor de Rijnvaart heeft in den loop van 1931 twee zittingen gehouden, de eerste in April, de tweede in November.

Samenstelling van de Commissie.

De samenstelling heeft in 1931 de volgende verandering ondergaan:

Jhr. van Eysinga, Commissaris voor Nederland, benoemd tot Rechter in het Permanente Internationale Gerechtshof, is vervangen door Dr. G. W. J. Bruins, oud-hoogleraar aan de Handels-Hoogeschool te Rotterdam.

Aan het eind van 1931 was de Commissie dus als volgt samengesteld:

Voorzitter: de heer Jean Gout.

Het Deutsche Rijk en de Deutsche Oeverstaten:

Commissarissen: de H.H. Seeliger (Commissaris voor Hessen), Peters (Commissaris voor Pruisen), Fuchs (Commissaris voor Baden), Greuling (Commissaris voor Beieren).

Adj.-Commissaris: de heer Ickes.

België:

Commissarissen: de H.H. Brunet en De Ruelle.

Frankrijk:

Commissarissen: de H.H. Albert Mahieu, Silvain Dreyfus, Basdevant en Herrenschmidt.

Engeland:

Commissaris: Sir John Baldwin.

Italië:

Commissarissen: de H.H. Rossetti en Sinigaglia.

Nederland:

Commissarissen: de H.H. Kröller, Bruins en Schlingemann.

Zwitserland:

Commissarissen: de H.H. Herold en J. Vallotton.

Het Secretariaat was aan het eind van 1931 als volgt samengesteld:

Secretaris-Generaal: de heer Hostie (Belg).

Adj.-Secretaris-Generaal: de heer Charguéraud Hartmann (Franschman).

Leden v. h. Secretariaat: de H.H. de l'Espinasse (Nederland) en Schwarzenberger (Duitscher).

Secretaris-Archivaris: de heer Walther (Zwitsers).

Scheepvaartinspecteurs zijn:

voor het Zwitsersche district: de heer Moor, „Kantonsingenieur“ te Bazel,

voor het district IA: de heer Montigny, „Ingénieur en Chef des Ponts et Chaussées“ te Straatsburg,

voor het district IB: de heer Baer, „Oberbaurat“ te Mannheim,

voor het district II: de heer Häusel, „Oberbaurat“ te Mainz,

voor het district III: de heer Gelinsky, „Oberbaurat“ te Koblenz,

voor het district IV: de heer Dittlinger, te 's-Gravenhage.

Het Comité belast met de bewerking van het jaarverslag was in 1931 als volgt samengesteld:

de H.H. Ickes (Voorzitter), Herrenschmidt en Schlingemann.

Herziening van de Overeenkomst van Mannheim.

De werkzaamheden van de herziening zijn gedurende de twee zittingen in 1931 voortgezet. Met uitzondering van een beperkt aantal, voorloopig voor te behouden artikelen, is de rangschikking der in eerste lezing aangenomen teksten beëindigd.

Betrekkingen met andere Internationale lichamen.

Conferentie tot unificatie van het binnenvaartrecht. (Genève 1930).

Het vorige verslag heeft de resultaten van de Conferentie van het binnenvaartrecht, welke in November/December 1930 te Genève bijeengekomen is, uiteengezet. Overtuigd van het belang om de door deze Conferentie aangenomen overeenkomsten gelijktijdig en zoo spoedig mogelijk door de Rijnstaten in werking te doen treden, heeft de Centrale Commissie in de April-zitting 1931 besloten, de Delegaties te verzoeken om de Commissie met de inzichten van haar Regeeringen in dezen bekend te maken. Een eerste ant-

INHOUD.

Blz.

Mededeelingen van de Centrale Commissie voor de Rijnvaart I	468
BOUWSPAARKASSEN door <i>Mr. Dr. A. A. van Rhijn</i>	469
De toestand in het bouwbedrijf, meer speciaal in de steenindustrie I door <i>G. C. Limborgh Meijer</i>	472
De wijziging in de uitvoering der tarwewet door <i>Mr. C. A. van Gorcum</i>	474
BUITENLANDSCHE MEDEWERKING:	
De Iersche Vrijstaat en het Britsche Rijk door <i>Prof. P. Geyl</i>	475
Wijzigingen in de landbouwpolitiek van de Sovjet-regering door <i>Prof. B. Brutzkus</i>	476
De toestand op de tinmarkt door <i>Dr. A. Marcus</i> ...	477
AANTEKENINGEN:	
De begrooiting beschouwd als basis voor de vaststelling van de controle op bankcredieten	478
Indexcijfers van scheepsvrachten	478
MAANDLIJFERS:	
Emissies in Mei 1932.....	479
Giro-omzet bij De Nederlandsche Bank	479
Giro-kantoor der Gemeente Amsterdam.....	479
ONTVANGEN BOEKEN	479
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.....	480—486
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten. — Goederenhandel.	

woord op deze uitnodiging is ingekomen van de Belgische Delegatie, die aan de Centrale Commissie in den loop van de November-zitting heeft medegedeeld, dat, op gunstig advies van den „Hooge Scheepvaartraad“, de Belgische Regeering zich voorstelt binnenkort aan het Parlement een wetsontwerp in te dienen, betreffende de goedkeuring der drie in Genève gesloten overeenkomsten.

Comité van deskundigen voor het onderzoek der arbeidsvoorwaarden op de voornaamste Europeesche stroomen.

De derde zitting van dit Comité — welks samenstelling en opdracht in het vorige verslag uiteengezet zijn —, die op September 1931 was bepaald, is uitgesteld om het Internationaal Arbeidsbureau in staat te stellen de noodige documentatie te verzamelen.

Vierde Algemeene Verkeersconferentie.

De Secretaris-Generaal heeft de Centrale Commissie vertegenwoordigd op de vierde Algemeene Verkeersconferentie, welke in October 1931 te Genève bijeenkwam.

Terzake van de aangelegenheden, die den Rijn betreffen, heeft de Conferentie zich beperkt tot een gedachtenwisseling over de loopende kwesties.

Unificatie der verkeersstatistieken.

Uit door den President der Verkeerscommissie aan de Algemeene Conferentie verstrekte inlichtingen blijkt, dat een conferentie waarschijnlijk niet vroeger dan in 1933 zal kunnen bijeenkomen. Een voorontwerp van een overeenkomst is uitgewerkt door een redactie-comité en voorgelegd aan de leden van het Comité voor de unificatie van de verkeersstatistieken.

Conventioneele en reglementaire
bepalingen.

Vrij talrijke wijzigingen zijn in 1931 aangebracht in het Rijnvaartpolitierglement.

In verband met het openstellen van het kanaal van Kembs zijn wijzigingen aangebracht in artikel 22 No. 1 (Voorschriften in geval van hoog water tusschen Bazel en Straatsburg) evenals in artikel 32 No. 1 (breedte en lengte van vlotten).

Bovendien bevatten twee nieuwe artikelen, 26bis en 26ter „Bijzondere voorschriften voor de vaart op het lateraal kanaal van den Rijn“ (vak van Hüningen tot Kembs). Tenslotte is een No. 7 toegevoegd aan de voorschriften voor het stilligen.

Deze bepalingen, waarvan de publicatie vóór den 1en Maart 1932 is voorzien, treden eerst in werking met ingang van den datum, waarop het kanaal van Kembs voor de scheepvaart zal worden opengesteld.

Artikel 41 over de waarschuwpasten is geheel omgewerkt.

De laatste alinea van artikel 21 No. 8 van het Rijnvaartpolitierglement, betrekking hebbende op het gebruik van

schijnwerpers, dat bij wijze van proef voor den duur van twee jaar op 1 Augustus 1929 in werking was getreden, is voorloopig gehandhaafd voor een nieuwe periode van vijf jaar, te rekenen van 1 Augustus 1931 af.

Tenslotte is artikel 23 No. 2, betreffende de voorschriften in geval van vastvaren of zinken, gewijzigd, evenals de Duitse tekst van No. 4 van dit artikel.

Artikel 12 van het Reglement, betreffende het onderzoek van Rijnschepen heeft een wijziging ondergaan, die slechts den vorm betreft.¹⁾

Nautische kwesties.

a) *Voorschriften voor de vaart op het lateraal kanaal van den Rijn (vak van Hünningen tot Kembs).*

Van de voorschriften voor de vaart op het kanaal en bij de stuw (art. 26bis en 27 No. 7) zij vermeld het verbod om, behalve in de zwaairom boven de sluizen, in het kanaal om te draaien, evenals het verbod van stilliggen of vastmaken buiten de voorhavens.

Een nieuw artikel (26ter) regelt de doorvaart door de sluizen.

No. 1 van artikel 26bis regelt het schutten, hetwelk in beginsel volgens de volgorde van aankomst in de voorhavens geschiedt. Uitzonderingen zijn gemaakt voor schepen bestemd voor openbare diensten, schepen geladen met gevaar opleverende stoffen, of stoffen, welke tijdens de vaart aan spoedig bederf onderhevig zijn, schepen, waarop zich gevallen van besmettelijke ziekten hebben voorgedaan, zoodat schepen en drijvend materieel, welke voor hulpverlening zijn bestemd.

De Nos. 2 tot 7 bepalen de te wisselen seinen en stellen de voorschriften vast ter bescherming van de kunstwerken, zoodat een geregelde volgorde van het schutten.

No. 8 schrijft voor, dat kleine vaartuigen niet het recht hebben schutting te eischen.

Tenslotte (art. 32 No. 2) mag de breedte der vloten op het lateraal kanaal van den Rijn (vak van Hünningen tot Kembs) niet meer bedragen dan 20 M. en de lengte niet meer dan 160 M.

b) *Waterstand, waarboven de stoomvaart is verboden.*

Bij gelegenheid van het bewerken der hiervoor genoemde bepalingen is besloten (art. 22 No. 1), dat voor de bepaling van den waterstand, waarboven de stoomvaart op het vak van Bazel tot Straatsburg is verboden, de waterstand van 5 M. aan de peilschaal te Straatsburg, genoemd in artikel 22 No. 1, vervangen zal worden door een waterstand, overeenkomende met dien van 3 M. aan de peilschaal te Bazel. Deze peilschaal zal den invloed ondergaan van de opstuwing en zal dus door een andere vervangen moeten worden.

c) *Waarschuwposten.*

De omstandigheden, waaronder de waarschuwposten tusschen Bingen en St. Goar werken, zijn geheel en al gewijzigd sinds het tijdstip, waarop het Rijnvaartpolitieereglement in zijn tegenwoordigen vorm is vastgesteld. Toenmaals waren de waarschuwingsparticuliere personen, die hun beroep voor eigen rekening uitoefenden en door de belanghebbenden bij de scheepvaart betaald werden. Daarom was in den vroegeren tekst de dienst der waarschuwposten geregeld door politievoorschriften, welke aan de waarschuwposten verplichtingen oplegden.

Thans wordt de dienst der waarschuwposten kosteloos door den Oeverstaat uitgeoefend. Deze dienst is dus een in het belang van de scheepvaart werkende openbare instelling, welke ambtenaren hun instructies door middel van dienstvoorschriften ontvangen.

Daarom scheen het noodig artikel 41, betrekking hebbende op de waarschuwposten, te wijzigen.

Het is wenschelijk geoordeeld alleen de bepalingen, noodzakelijk voor het regelen van het verkeer op twee bijzonder moeilijke plaatsen, nl. het Bingerloch en St. Goar, in den vorm van politievoorschriften voor de scheepvaart in den nieuwen tekst op te nemen.

Overigens wordt de scheepvaart ingelicht over de plaatsing der waarschuwposten, zoodat over den aard en de beteekenis van de seinen. Deze methode draagt bij tot het vergemakkelijken van proefnemingen om tot een zoo goed mogelijk systeem te komen.

d) *Vastgevaren en gezonken schepen.*

De nieuwe tekst van artikel 23 No. 2 verschild, voornamelijk op de drie volgende punten, van de vroegere:

¹⁾ Opmerking van het Secretariaat: Deze nieuw aangenomen bepaling is in Nederland reeds vroeger ingevoerd (art. 26 der Bepalingen omtrent de Commissies van deskundigen voor de Rijnvaart en omtrent de Rijnschippers- en Scheepspatenten).

Volgens den ouden tekst moest de waarschuwpost, welke de gezagvoerder van een vastgevaren of gezonken schip stroomopwaarts moet opstellen, tenminste 5 K.M. van de plaats van het ongeval geplaatst worden. De nieuwe tekst bepaalt slechts, dat de waarschuwpost opgesteld moet worden „op een zoodanigen afstand, dat de afvarende schepen en vloten tijdig de noodige maatregelen kunnen nemen“.

Het geval kan zich voordoen, dat er tusschen de plaats van het ongeval en de aan den Rijn opgestelde waarschuwpost, toegangen tot de rivier zijn, welke bijzondere voorzorgsmaatregelen eischen. De oude tekst noemde in dit verband slechts zijrivieren. De nieuwe tekst vermeldt bovendien „vertakkingen, kanalen en havenmonden“.

Terwijl anderzijds de vroegere tekst eischte, dat aan een zijrivier een waarschuwpost werd geplaatst, legt de nieuwe, minder straffe tekst aan den gezagvoerder in de eerste plaats de algemeene verplichting op tot het nemen van alle maatregelen, die in zijn vermogen zijn om, niet alleen de schepen, welke uit de genoemde toegangswegen komen, zoo spoedig mogelijk van het ongeval te verwittigen, maar eveneens de havenautoriteiten, alsmede de buiten de havens vertoovende schepen. Slechts bij gebreke van andere afdoende middelen, worden nog andere waarschuwposten voorgeschreven.

Bij deze gelegenheid zijn de woorden „bei gesunkenen Schiffen“ in den Duitschen tekst van No. 4 van hetzelfde artikel geschrapt.

e) *Scheepvaart bij nacht.*

Ofschoon de scheepvaart geen gebruik heeft gemaakt van de bevoegdheid tot het maken van proefvaarten met zoeklichten, heeft de Commissie het toch wenschelijk geoordeeld om de periode gedurende welke onder de vroeger vastgestelde voorwaarden proefvaarten konden worden gedaan, met vijf jaar te verlengen. (Zie verslag over het jaar 1929).

Een in Nederland, door een dienstvaartuig gemaakte proefreis heeft aangetoond dat, mits doelmatig gebruikt:

1o. een zoeklicht belangrijke diensten aan de scheepvaart bij nacht kan bewijzen;

2o. een zoeklicht de andere scheepvaart en het verkeer op de oevers weinig hindert;

3o. het wenschelijk is, dat het licht van het zoeklicht in twee bundels gescheiden kan worden, teneinde de twee oevers tegelijkertijd te kunnen verlichten, terwijl de rivier voor het vaartuig in duisternis blijft;

4o. het zoeklicht niet langer vooruit, of op andere vaartuigen of pontveren, gericht mag worden dan noodig is ter verkenning van hun ligging;

5o. het wenschelijk is, dat het zoeklicht door den bestuurder van het vaartuig kan worden bediend.

(Slot volgt.)

BOUWSPAARKASSEN.

Op het terrein der volkshuisvesting vindt het streven, dat ieder zooveel mogelijk zijn eigen huis moet hebben, veel aanhang. Ook de bouwspaarkassen, die eerst in Amerika en Engeland en later in Duitschland tot groote ontwikkeling kwamen, hebben ten doel dit ideaal te bevorderen.

Het beginsel, waarop de beweging der bouwspaarkassen berust, is eenvoudig. Gesteld voor het bouwen van een eigen huis is een bedrag ad f 5000.— noodig. Legt iemand jaarlijks f 1000 apart, dan heeft hij — bij verwaarloozing van de rente — 5 jaar noodig alvorens hij kan gaan bouwen. Heel anders wordt de toestand, wanneer men in combinatie gaat sparen. Wanneer niet alleen A, maar ook B, C, D en E zich het ideaal van een eigen huis stellen en ieder f 1000 per jaar apart leggen, dan kan, indien zij het gespaarde aan het einde van elk jaar bijeenvoegen, A na één jaar gaan bouwen, B na twee jaar, C na drie jaar, D na vier jaar en E na vijf jaar. Nu behoeft dus alleen E vijf jaar op zijn huis te wachten. De vier anderen kunnen binnen dien termijn worden bevredigd, al moeten ook zij natuurlijk wel gedurende de volle vijf jaren ieder f 1000.— betalen. Hoe grootter nu het aantal bouwspaarders, hoe sneller een aantal hunner aan een eigen huis kan worden geholpen. Zijn er bijv. niet 5 maar $5 \times 52 = 260$ bouwspaarders, dan kan reeds na iedere week een hunner het voor zijn huis benodigde geld ontvangen.

Bouwspaarkassen in Duitschland.

In Duitschland was het de apotheker Kropp, in Wüstenrot (Württemberg), die in 1924 de eerste bouwspaarkas, de „Gemeinschaft der Freunde” oprichtte. Deze kas kwam spoedig tot grooten bloei. Reeds in 1930 waren ruim 45.000 bouwspaarders aangesloten, met een verplichting tot betaling van 719 miljoen Mark. Aan 8421 bouwspaarders waren in dat jaar leeningen voor het bouwen van een huis toegewezen, tot een bedrag van 136 miljoen Mark. Het groot succes van de Gemeinschaft der Freunde bevorderde de oprichting van tal van andere kassen. Men schat, dat er op het oogenblik in Duitschland reeds ongeveer 300 bouwspaarkassen zijn, met ongeveer 300.000 bouwspaarders, tot een bedrag van 2 milliard Mark.

Voor deze snelle ontwikkeling kunnen verschillende oorzaken worden opgegeven.

Vooreerst werkte hier de invloed van den woningnood in Duitschland. Vooral gedurende den oorlog is de woningproductie sterk gedaald. Het aanbod is daardoor verminderd, terwijl de vraag, door de vele huwelijken, die tot na het einde van den oorlog waren uitgesteld, sterk steeg. Het is begrijpelijk, dat daardoor velen, voor het verkrijgen van een woning, uitkomst verwachtten van de bouwspaarkassen.

Verder moet worden bedacht, dat het Deutsche systeem der bouwspaarkassen tot op zekere hoogte een gewone loterij is. Wie zich spoedig na toetreding tot de kas een leening ziet toegewezen (de „Zuteilung”) heeft voordeel. Wel moet hij de geleende som geleidelijk terugbetalen, maar de rente spaart hij uit. Daarentegen hebben nadeel zij, die lang op een leening moeten wachten. Want zij missen de rente, die zij zouden hebben ontvangen, indien zij het gespaarde geld zelf hadden belegd. Zooals velen gaarne aan een kansspel deelnemen in de hoop gelukkig te zijn, zoo hebben ook tal van Deutsche bouwspaarders zich aangesloten in de hoop op de spoedige ontvangst van een leening.

De besturen der bouwspaarkassen zelf hebben door een intense reclame het hunne gedaan om spaarders te trekken. Dankbare brieven van spaarders, aan wie spoedig een leening was toegewezen, en smakelijke plaatjes van eigen woningen worden in ruime mate verspreid. Men was bij die reclame niet altijd even scrupuleus. Meermalen wordt bij het ondeskundige groote publiek de indruk gewekt, alsof iedere spaarder spoedig een leening krijgt, terwijl in werkelijkheid uiteraard slechts enkelen zoo gelukkig kunnen zijn.

Dat zij, die ongelukkig zijn bij de toewijzing, 20 jaren en meer moeten wachten alvorens zij kunnen gaan bouwen, wordt zooveel mogelijk verzwegen. Ook dringt tot het publiek niet altijd voldoende door, dat in die jaren van wachten en de bijdrage aan de kas en de huur aan den huiseigenaar moet worden betaald. Verder vermeldt de reclame niet, dat uitgaven aan onderhoud, verzekering, belasting, niet ten laste van den huurder, maar wel ten laste van den bezitter van een eigen huis komen. Hoe sterk de bouwspaarkassen de fantasie van het publiek weten te prikkelen, blijkt uit de „propagandamarschen”, die worden gehouden. Met muziek voorop trekken de spaarders naar een collega, op den dag, dat hij zijn nieuwe eigen woning betreft. Ter plaatse houdt de directeur van de spaarkas een rede, waarin hij niet nalaat op de wonderen van het bouwsparen de aandacht te vestigen. De jubilaris, die bij de toewijzing zooveel geluk heeft gehad, is natuurlijk gaarne bereid de woorden van den directeur te bevestigen. Op deze wijze droomen de omstanders zich reeds in hun eigen woning, die hun door de bouwspaarkas wordt verschaft en wordt vergeten hoeveel jaren zij wellicht geduldig moeten wachten, alvorens zij het zoover brengen als de jubilaris.

De klachten, die nog al eens over de gestie der bouwspaarkassen werden gehoord, hebben den Duit-

sehen wetgever een aantal regelen doen stellen. Sinds 1 October 1931 werken bepalingen, die een goed bestuur der kassen bedoelen te bevorderen.

Bouwspaarkassen in de Vereenigde Staten en in Engeland.

Anders dan in Duitschland, dateert de bouwspaarkassen-beweging in Engeland en de Vereenigde Staten van Noord-Amerika reeds van ouds her. Engeland kende reeds 150 jaar geleden „building societies”; Amerika ongeveer een eeuw terug „building and loan associations”. Ook deze vereenigingen bouwden niet zelf, gelijk de naam zou doen vermoeden, maar beperkten zich tot het toestaan van leeningen aan aspirant-huiseigenaren.

De vroegtijdige ontwikkeling van deze bouwspaarkassen is zeker mede veroorzaakt door de in Engeland en Amerika bestaande voorliefde voor een eigen woning. Tot welk een bloei de kassen ook hier zijn gekomen, blijkt uit het feit, dat in 1929 in Engeland waren 1012 kassen, met 1.66 miljoen leden en een vermogen van 312.7 miljoen pond sterling, terwijl in dat jaar in de V. S. van N.-Amerika niet minder dan 12.342 kassen waren met 12.1 miljoen leden en een vermogen van 8.7 milliard dollars.

De zooveel oudere Engelsche en Amerikaansche kassen kenmerken zich door een degelijker organisatie dan de zooveel jongere Deutsche. Vermoedelijk heeft het overheidstoezicht, waaraan deze kassen reeds jaren zijn onderworpen, daartoe het zijne bijgedragen. Door een en ander is de aard van vele kassen in deze landen ook een anderé geworden. Het groote vertrouwen, dat de kassen genoten, bracht er personen, die geen leening voor het bouwen van een eigen huis nodig hadden, toe om gespaarde gelden tegen een kleine rente aan de kas toe te vertrouwen. Terwijl de bouwspaarder op bepaalde termijnen bepaalde bedragen moet storten, bovendien slechts tegen verlies van inleggeld, vergoeding voor administratiekosten e.d. het reeds gestorte bedrag kan terugontvangen en spaart voor een aangegeven doel, n.l. zijn huis, kunnen deze gewone spaarders storten wanneer en zooveel zij willen, ieder oogenblik zonder schade hun geld opvragen en het dan gebruiken voor het doel, dat zij wenschen.

De bouwspaarkassen, die zich in deze richting ontwikkelden, kregen dus, wat het ontvangen van gelden betreft, meer het karakter van een gewone spaarbank. Wat het uitleenen betreft, ontwikkelden dezelve kassen zich meer tot *hypotheekbanken*. Want zij gingen ertoe over aan alle bouwspaarders, die zich aanmeldden, onmiddellijk een leening te verstrekken, met het nieuwe pand als onderpand. De wachttijd, die karakteristiek is voor alle Deutsche bouwspaarkassen, viel dus weg. Van gewone hypotheekbanken bleven deze bouwspaarkassen zich nog wel onderscheiden. Anders dan de hypotheekbanken gaven zij een hypotheek tot een hoog bedrag van de waarde van het huis (veelal 80 pCt.), verlangden zij steeds maandelijksche afbetalingen om de schuld te delgen en bleef steeds het doel den „spaarder” onbezwaard eigenaar te doen worden van zijn huis. Intusschen dient te worden bedacht, dat er in Engeland en Amerika bouwspaarkassen zijn gebleven, die meer volgens de Deutsche methode werken.

Merkwaardig is nog dat in Amerika de „service” gedachte zich ook op dit terrein heeft doen gelden. Sommige Amerikaansche bouwspaarkassen hebben n.l. hun taak tot buiten het verschaffen van de geldmiddelen voor een nieuwe woning uitgestrekt door bij het bouwen of koopen van een huis de noodige technische adviezen te geven. Wenscht de nieuwe eigenaar dit, dan belast de bouwspaarkas zich ook met de betaling van de voor het huis verschuldigde verzekeringspremie, belastingen e.d., die dan weder in termijnen van hem worden teruggevorderd. Voor personen met

een beperkt inkomen, gelijk vele bouwspaarders hebben, beteekent dit een groot gemak.

Dat de beweging der bouwspaarkassen in de Ver. Staten van Noord-Amerika een belangrijke rol speelt, kan ook nog blijken uit het feit, dat voor de opleiding van deskundig personeel een aantal scholen, avond-cursussen en schriftelijke cursussen zijn ingesteld. In Engeland wordt ook in die richting een en ander gedaan.

* * *

Tenslotte nog enkele opmerkingen ter beoordeeling der bouwspaarkassen.

Het komt ons voor, dat een beweging, die het streven naar het bezit van een eigen woning bevordert, op zichzelf moet worden toegejuicht. Al zijn aan het bezit van een eigen woning, vooral voor eenvoudigen, ook wel bezwaren verbonden (o.a. het zich minder gemakkelijk verplaatsen bij het zoeken naar werk), zoo zijn naar onze meening, althans voor een groote categorie der bevolking, de voordeelen toch grooter dan de nadeelen.

Bovendien bevorderen de bouwspaarkassen het regelmatig sparen. Het uitzicht een eigen huis te hebben, prikkelt tot volhouden. In dezelfde richting werkt ook het feit, dat zij die in gebreke blijven hun termijnen te betalen, op het door hen gestorte bedrag een verlies lijden. Men mag dus aannemen, dat door toedoen der bouwvakspaarkassen miljoenen zijn gekweekt, die anders niet zouden zijn gevormd.

Voor de bouwspaarkassen behoeft de onderneming geen buitensporig groot risico mede te brengen. Wie een leening ontvangt, moet voor het nog verschuldigde bedrag een hypotheek op zijn huis geven. Op deze schuld moet regelmatig, bijv. per maand, worden afbetaald, zoodat het risico steeds geringer wordt. Ook het geval, dat de bouwspaarder gedurende den loop van het contract komt te overlijden is veelal voorzien, door het sluiten van een levensverzekering. Overlijdt de bouwspaarder, terwijl nog een schuld aan de bouwspaar kas openstaat, dan betaalt de levensverzekering-maatschappij het nog verschuldigde bedrag aan de bouwspaar kas uit. Het huis komt dan onbezwaard in handen van de nabestaanden van den overleden bouwspaarder.

Pleiten deze gegevens ten gunste der bouwspaarkassen, anderzijds moet tegen de wijze, waarop vele bouwspaarkassen werken, gelijk ook boven reeds uit een enkel woord bleek, toch ernstige bezwaren worden aangevoerd.

Het duidelijkste komen die bezwaren wel uit bij de wijze, waarop met name in Duitschland de toewijzing der leeningen is geregeld.

Uit het hierboven gegeven voorbeeld blijkt, dat telkens wanneer door de gezamenlijke spaarders weder een bedrag, voldoende voor het bouwen van een huis, is bijeengebracht, een hunner een leening kan ontvangen. Ieder der bouwspaarders is er op gebrand, daarbij de eerste te zijn. Van groot belang zijn daarom de regelen, volgens welke de toewijzing der leeningen plaats heeft.

Een aantal bouwspaarkassen laat daarbij het lot beslissen. Men doet dat, opdat alle spaarders een gelijke kans zullen hebben. Evenwel is het bezwaar, dat daardoor volkomen onzekerheid bestaat, op welk oogenblik de toewijzing der leeningen zal volgen. Het bouwen of koopen van een huis is een bezigheid, waarop ieder zich pleegt voor te bereiden. Maar de mogelijkheid van voorbereiding ontbreekt hier volkomen. De ervaring heeft geleerd, dat tal van bouwspaarders zich daardoor bij het ontvangen eener leening hebben laten verleiden tot overijde en ondoelmatige besluiten.

Vele bouwspaarkassen volgen bij de toewijzing van leeningen een anderen weg. Zij laten over de toewijzing beslissen door een „sleutelgetal”, dat is samen-

gesteld uit de factoren tijd en geld. Wie blijkens de door de spaarkas gemaakte berekeningen gedurende den langsten tijd het grootste bedrag aan de kas heeft betaald, ontvangt als belooning voor de betoonde „spaarvlucht” een leening. Deze berekeningmethode, die zich uiteraard geheel aan de contrôle der spaarders onttrekt, heeft tot bedenkelijke practijken aanleiding gegeven.

Waar zij, die een groot bedrag hebben gestort, een goede kans hebben op toewijzing eener leening, pogen vele spaarders hun kans te verbeteren door het storten van extra-bijdragen. Voorzover zij daartoe financieel niet in staat zijn, leenen zij zelfs van familieleden en vrienden geld, dat dan weder aan de spaarkas wordt afgedragen. Men hoopt deze schuld aan derden weer af te kunnen doen met het geld, dat door de leening zal worden verkregen! Op deze wijze ontaardt het sparen in een gokken, dat den spaarder in zware schulden kan steken. Waar geen enkele spaarder weet, hoeveel een ander heeft gestort, ontstaat bovendien onder de leden gemakkelijk afgunst en nijd, uit vrees, dat men achteraan komt. De beweging der bouwspaarkassen, bedoeld om een onderlingen band te leggen — Kropf's schepping heette immers „Gemeinschaft der Freunde” — wordt aldus een bron van verkeerde hartstochten.

Ook de regeling met betrekking tot het tusschen-tijds uittreden uit de spaarkas heeft ernstige bezwaren opgeleverd. De bouwspaarder verbindt zich voor vele jaren een regelmatige bijdrage te zullen betalen. Evenwel kan hij bij het aangaan der overeenkomst niet voorzien, of hij daartoe steeds in staat zal zijn. Er kan ziekte of werkloosheid intreden, waardoor zijn financiële toestand zoodanig verslechtert, dat hij in gebreke moet blijven. Alsdan komt hij voor groote verliezen te staan. Want krachtens de bepalingen van vele kassen verbeurt hij dan zijn inleggeld, moet een bijdrage in de administratiekosten betalen en derft over de jaren, dat is betaald, een groot bedrag aan rente. Zelfs de gespaarde hoofdsom wordt veelal slechts onder beperkende voorwaarden terugbetaald. De bekendste Deutsche spaarkas staat slechts toe, dat een hoofdsom in tien jaar in gelijke termijnen wordt terugbetaald. Er zijn ook kassen, waar de terugbetaling bij uittreding pas na 24 jaar plaats vindt! Tegenover bouwspaarders, die buiten hun toedoen in economische moeilijkheden zijn geraakt, is dat een wel heel weinig rechtvaardige behandeling.

* * *

Ten opzente komen, voorzover ons bekend, bouwspaarkassen volgens de Deutsche methode niet voor.

Wel kent men in ons land een organisatie, die ten doel heeft voor de togetredenen het verkrijgen van een eigen woning te bevorderen. Wij bedoelen de Coöperatieve Levensverzekering Maatschappij Concordia te Utrecht, een instelling der R.K. arbeidersbeweging. Blijkens de voorwaarden wordt men deelnemer van „Eigen Huis” door ten minste een inschrijving van f 500.— te nemen, waarvoor gedurende 14 jaar per maand f 2.50 moet worden betaald. De deelnemers worden verdeeld in plaatselijke groepen van 14—28 deelnemers. „Naar verhouding van de gedane stortingen van een groep” wordt een hypotheek beschikbaar gesteld voor het koopen of bouwen van een huis. Deze hypotheek moet door den eigenaar volgens een voorgeschreven regeling worden afgelost. In 1929 waren er 280 bezitters van een eigen woning.

De bouwspaarkassen, die in verschillende andere landen tot een zoo grooten bloei kwamen, schijnen in Nederland geen gunstigen voedingsbodem te hebben gevonden.

Mr. Dr. A. A. VAN RHIJN.

DE TOESTAND IN HET BOUWBEDRIJF, MEER SPECIAAL IN DE STEENINDUSTRIE.

I.

De huidige toestand maakt een bestudeering der oorzaken en gevolgen van de heerschende depressie wenschelijk, niet alleen in het algemeen, maar ook voor de afzonderlijke bedrijfstakken.

Indien men tracht zulk een beperkt onderzoek in te stellen, dan treft onmiddellijk het causale verband met het geheele bedrijfsleven, dan merkt men, dat door den zakenman of practicus slechts gegevens en feiten kunnen worden verstrekt, waaruit dan de wetenschap de systematische verhandeling zal kunnen opzetten en conclusies distilleeren. Dit geldt inzonderheid voor de bouwnijverheid, in Amerika een der voornaamste barometers der conjunctuur. De situatie is in dezen bedrijfstak zeer gecompliceerd, want enerzijds heeft men te maken met de productie van materialen als metselsteenen enz., en den import van andere, zooals hout, ijzer enz., anderzijds moet men rekening houden met het welvaartspeil der bevolking voor de te bedingen huurprijzen (speciaal wordt gedacht aan den woningbouw). En hoevele andere factoren hebben wij dan nog in het oog te houden, zooals loonen, rentestand, credietverkrijging enz. Het geheele terrein is zeer zeker een studie waard.

Wij moeten ons echter beperken en zullen derhalve slechts een klein gedeelte der bouwnijverheid nader beschouwen t.w. de steenindustrie en hiervoor nagaan de omstandigheden en invloeden, die hun werking doen gelden. Alvorens hiertoe over te gaan volge hier eerst een algemeen overzicht over het bouwbedrijf.

De algemeene toestand in het bouwbedrijf is zeer ongunstig. In tijden van malaise bestaat uit den aard der zaak weinig animo maar ook geen aanleiding tot uitbreiding van ondernemingen, nog minder tot oprichting van nieuwe. Door kapitaalgebrek, maar bovenal door de moeilijkheid credieten te verkrijgen, is de eigenbouw (het bouwen van woningen voor eigen rekening met het doel deze te verhuren, maar gewoonlijk te verkoopen) tot een minimum ingekrompen. Verder is de woningbouw van overheidswege en die met overheidssteun tot staan gekomen, mede als gevolg van de noodzakelijkheid tot drastische bezuiniging.

Het is duidelijk, dat de boven geschetste omstandigheden haar vollen invloed op de steenindustrie uitoefenen en den ongunstigen toestand, waarin deze zich reeds bevond, nog verergeren. Waaraan is deze ongunstige toestand te wijten?

Door de groote vraag naar steen na afloop van den wereldoorlog werden aan de steenfabrieken de zogenoemde veldovens (periodische ovens, welke een groot percentage binnenmuursteen geven, zelfs tot 40 pCt.) omgebouwd tot moderne continu-ovens als ringovens en andere. Deze laatste geven echter slechts een klein percentage binnenmuursteen (tot 10 pCt.), daarentegen een groot percentage buitenmuursteen en klinkersteen (zeer hard gebrande steen tot sintering toe, zoodat een groote drukvastheid wordt verkregen, terwijl deze soort slechts zeer weinig water opneemt), dus meer steen van hogere waarde, zowel in kwaliteit als ook in prijs. Waar de vraag zeer groot was, als gevolg van den grooten achterstand in den woningbouw en den enormen expansiedrang in het bedrijfsleven, vond het vergrootte kwantum buitenmuur- en klinkersteen (gezamenlijk veelal onder den naam „hard” begrepen) gereeden afzet. Waar van het geheele verbruik aan metselsteenen en wat hiervoor in de plaats geleverd wordt ruim 40 pCt. voor de binnenmuren bestemd is, is het duidelijk, dat er, wat de baksteenindustrie betreft, een groot tekort aan binnenmuursteen ontstond.

Het gevolg hiervan was een groote uitbreiding van de kalkzandsteenfabricage en een enorme vermeerdering van den import van Belgische steen. Welke gevolgen deze beide factoren, in de hand gewerkt

door het feit, dat de baksteenfabrikanten zich blind staarden op een tijdelijk voordeel en daarvoor een vaste markt (van binnenmuursteen) volkomen verwaarloosden, op de steenindustrie hebben gehad zullen wij naderhand uiteenzetten. Wij zullen dan tevens zien, hoe getracht werd door het z.g. „Extra Rood Contract”¹⁾ voor de steenindustrie betere toestanden te scheppen, toen bleek dat de gevoerde politiek op een débacle moest uitloopen. Maar zelfs de door het E.R.C. genomen maatregelen bleken niet voldoende te zijn. Hier en daar werd getracht door geforceerden export (naar Amerika, Duitschland, Denemarken, Engeland) den toestand te verbeteren, verder vond plaatselijke productiebeperking plaats (prov. Groningen); verbetering bleef echter uit. Thans werden de handen ineengeslagen, teneinde meer ingrijpende maatregelen te beramen. Na meerdere besprekingen kwam men tot het besluit de ovens gedurende drie maanden geheel stop te zetten, zoodat er dus in dien tijd geen nieuwe steen uit de ovens gehaald zou worden, de voorraden steen dus niet zouden vermeerderen, maar uitsluitend verminderen met de af te leveren partijen. Helaas heeft deze maatregel, mede als gevolg van de vele uitzonderingen, weinig effect gesorteerd, zoodat slechts in enkele streken voornamelijk in Groningen, eenige verbetering in de verhouding van voorraad tot vraag valt te bespeuren. Deze overeenkomst werd neergelegd in een contract „Probeco” (Productie-Beperking-Contract). Ook deze poging had dus niet het gewenschte succes. Aangezien de vraag nog steeds terugloopt wordt de roep naar krachtiger maatregelen sterker, als gevolg waarvan thans reeds wordt voorgesteld de ovens nogmaals voor zes maanden stop te zetten.

Alvorens het vraagstuk van de productie en den afzet te behandelen, volgt eerst een overzicht van de steenfabricage.

De baksteenen kunnen naar verschillende maatstaven worden onderscheiden. Oorspronkelijk werd alleen *handvormsteen* gemaakt, bij welke fabricage geen machines werden gebruikt. Langzamerhand kwam hierin verandering. Zoowel de voorbereiding van de grondstof (klei of leem) als ook de vorming werden gemechaniseerd. Toch bleef de handvormsteenfabricage op enkele fabrieken bestaan (zelfs zijn in den laatsten tijd enkele hiermede aangevangen), omdat deze soort een buitengewoon mooie en levendige muur geeft als gevolg van de nerven en onffenheden, die op de smalle langszijden (strekken) en op de smalle breedte-zijden (koppen) voorkomen. Alleen de voorbereiding van de grondstof werd in deze gevallen machinaal bewerkstelligd. Wel wordt getracht ook de vorming langs mechanischen weg te bereiken, maar de resultaten in dit opzicht zijn nog niet erg hoopvol. De handvormsteen is echter niet meer van veel betekenis, want door den hoogen prijs zijn ze alleen voor luxe-bouw te gebruiken.

Door grooter wordende vraag, maar tevens als gevolg van den wensch, goedkoopere steen te kunnen leveren, werd het oude systeem van productie verlaten en werd over-

¹⁾ Het „Extra Rood Contract”, gewoonlijk aangeduid als het E.R.C., dankt zijn naam aan de methode, waarop de bij dit contract aangesloten baksteenfabrikanten hun productie moeten regelen en meer in overeenstemming brengen met de vraag. Doordat als gevolg van den bovengenoemden ombouw der veldovens in ringovens enz. een beduidend grooter percentage buitenmuursteen en klinkersteen werd gefabriceerd, werd deze markt overvoerd, dus trad hier een sterke prijsdaling in, zonder dat de afzet gestimuleerd kon worden. Ergo was, of productiebeperking het redmiddel, of wel aanpassing aan de vraag. Dit laatste nu is het doel van het E.R.C. Den aangeslotenen wordt de verplichting opgelegd van hun productie 20 pCt. of meer speciaal in binnenmuursteen te branden (voor een ringoven is het normale percentage van deze soorten pl.m. 10 pCt.). Deze 20 pCt. binnenmuursteen („rood” genoemd) moeten worden gebrand in speciale (extra) rondbranden onder controle van het E.R.C. teneinde te voorkomen, dat het normale rood wordt aangegeven als te zijn „extra” rood. Gedurende de rondbranden mogen derhalve geen betere soorten gebrand worden, dus geen buitenmuursteen of klinker, d.w.z. niet noemenswaard.

gegaan tot mechaniseering der vorming, dus zonder nabootsing der handvormsteen. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van hoofdzakelijk twee soorten machines, „persen” genoemd, nl. „slagpersen” en „strengpersen”. De eerste machine geeft als regel *bezande steen*, d.w.z. steenen, die een korrelig aanzicht hebben. Als voorbeeld noemen wij de gewone Waalsteen. De reden hiervan is, dat de slagpers de grondstof in vormen slaat. Teneinde te bereiken, dat de zoo gevormde steen (vormlingen of groene steen) gemakkelijk uit de vormen glijdt, worden deze vormen aan de binnenzijden met zand bestrooid, of wel men haalt den geheelen vorm door een bak met zand.

Met de strengpers krijgt men de „*strengperssteen*”, een volkomen gladde steen. Bij deze wijze van fabricage wordt de klei of leem door de pers geperst door een mondstuk, hetwelk den vorm heeft van een baksteen, dus voor en achter een opening heeft van pl.m. 240×115 mm. De klei of leem komt dan in een langen streng uit de machine en wordt daarna door een of meerdere draden op de dikte van een steen afgesneden. Dit afsnijden geschiedt, of met een door den arbeider bediende afsnijtafel, of deze geheele bewerking heeft machinaal plaats. De gladheid van de koppen en strekken ontstaat, doordat het mondstuk van binnen, dus in de opening, beslagen is met koper of blik. Bovendien bevinden zich in het mondstuk, loopende van boven naar de openingen, watergroeven, die uitkomen tusschen de koperplaten in het mondstuk, zoodat het doorsijpelende water hier met de doorgeperste klei in aanraking komt en het doorglijden vergemakkelijkt. Waar echter meerdere malen de bezande steen geprefereerd wordt, wordt in den laatsten tijd de strangperssteen kunstmatig bezand, doordat een bezandingsmachine wordt geplaatst tusschen mondstuk en afsnijtafel, en met deze machine het zand in de natte, weke steen wordt gedrukt.

Van minder belang is de „*profielsteen*” van verschillenden vorm en afmetingen (hieronder valt tevens de radikale schoorsteensteen); *nageperste steen*, welke, nadat ze gevormd is, nog eens op een speciale pers wordt ineengeperst, zoodat een steen van groote drukvastheid ontstaat; *verglaste steen*, *holle steen* enz.

Boven beschreven onderscheiding heeft betrekking op de wijze van productie. De volgende onderscheiding heeft betrekking op het gebruik, waarvoor de steen bestemd is.

Wij hebben hier twee hoofdgroepen nl. de „*metzelsteen*” en de „*straatklinker*”.

De metselsteen, welke dus gebruikt wordt voor de bouwwerken, wordt verdeeld in vier hoofdafdeelingen nl. 1. *binnenmuursteen*, ook wel samengevat onder de benaming „*rood*” naar de zachtste sorteering in deze afdeling. De sorteeringen van deze afdeling zijn alle van geringe drukvastheid, terwijl aan de wateropname geen hooge eischen worden gesteld. Uit den aard der zaak doet ook de kleur niet veel trzake. Bij deze afdeling sluit aan 2 de „*funderingsteen*”, als regel eenigszins harder dan de vorige. Deze beide afdelingen zijn tot op zekere hoogte als minderwaardig te beschouwen. Als 3 noemen we de „*buitenmuursteen*”, welke dient te zijn van voldoende drukvastheid om bestand te zijn tegen den invloed van weer en wind, dus volkomen vorstbestand. Verder worden hooge eischen gesteld aan de wateropname, welke slechts gering mag zijn, terwijl eindelijk goede kleur en nette afwerking een absolute voorwaarde zijn. Als 4 krijgen wij dan nog de „*klinkersteen*”, gewoonlijk eenvoudig „*klinker*” genoemd. Deze is zeer hard gebrand (tot sintering toe) en heeft dus een zeer groote drukvastheid en uiterst kleine wateropname. Gebruikt wordt deze soort veel voor waterwerken, kelders enz. De afdelingen 3 en 4 worden wel samengevat onder de benaming „*hard*”. De namen „*gevelklinker*”, „*funderingklinker*” enz. willen natuurlijk alleen maar zeggen, dat de betreffende gevel- of buitenmuur- en funderingsteen van harde kwaliteit zijn.

De „*straatklinker*” werd vroeger gebrand in de veldovens. Vereischten zijn groote drukvastheid en taatheid, omdat een straatklinker niet mag brokkelen of springen maar moet slijten. Vandaar dat de ringoven zich minder goed voor het branden van deze soort leent, want bij dezen oven wordt als regel snel gebrand, terwijl voor het verkrijgen van groote taatheid een langzaam aanwarmen en afkoelen gewenscht is. Als gevolg van deze omstandigheid en van het feit, dat een veldoven een betrekkelijk gering percentage straatklinker geeft en bovendien het branden in dezen oven kostbaar is, werd een ander systeem oven gebouwd, nl. de overslagvlamoven. De kwaliteit van straatklinker is in de laatste jaren buitengewoon verbeterd, hoofdzakelijk door toedoen van de N.V. „*De Vlamovenstraatklinker*”, in welke vereeniging de meeste fabrikan-

ten van straatklinker zijn vereenigd. De centra der productie bevinden zich aan de groote rivieren (Waal, Rijn en IJssel), en in de provincie Limburg.

De productiecentra der gewone metselsteenen zijn in hoofdzaak de groote rivieren, waar zeker de helft van alle baksteenen worden gefabriceerd. Ook hier zijn nog groote onderlinge verschillen. Wij noemen slechts de IJsselsteen, welke een gele teint heeft tegen een bruingrauwe kleur van de gewone Waalsteen. Verder noemen we Limburg, alwaar de fabricage van gevelsteen op een technisch zeer hoogen trap staat. Hierop volgt dan Noord-Brabant met een groote productie binnenmuursteen, Daarna komen Groningen, Twente met den Gelterschen Achterhoek en eindelijk Friesland. Verspreid liggen er nog kleinere centra, maar dat is voor een overzigt van geen belang.

Op elk gebied wordt geklaagd over overproductie als gevolg van te groote uitbreiding, rationalisatie enz. Hoe staat het in dit opzicht met de steenindustrie?

Vóór 1920 werd de jaarproductie aan baksteenen (dus zonder kalkzandsteen, want deze wordt niet onder „*bak*”-steenen begrepen) voor geheel Nederland geschat op pl.m. 1.500.000.000. In Groningen, Friesland en Drente is de productie niet alleen in absoluten zin, doch ook in relatieven zin zeer sterk teruggelopen! Voor het jaar 1913 bedroeg de productie 150.000.000 stuks, in 1920 125.000.000, terwijl het jaar 1931 een productie van 120.000.000 aangeeft. Eén der redenen voor dezen teruggang is gelegen in het feit, dat de productie in Friesland gedaald is van 50.000.000 stuks op nauwelijks 13.000.000. Voor geheel Nederland vinden wij een productievermeerdering van pl.m. 1.500.000.000 tot pl.m. 1.700.000.000 (buiten de straatklinker).

De bevolking van de drie Noordelijke provinciën bedroeg in de jaren 1910, 1920 en 1931 resp. 860.000, 1.030.000 en 1.215.000. Voor geheel Nederland zijn deze cijfers 5.860.000, 6.865.000 en 7.920.000. Wij hebben dus voor de Noordelijke provinciën sinds 1913 een daling in de baksteenproductie van pl.m. 20 pCt. en sinds 1920 van pl.m. 4 pCt. Voor geheel Nederland bedraagt de stijging sinds 1920 13 pCt. De bevolkingstoename bedraagt echter voor het Noorden sinds 1910 pl.m. 41 pCt., sinds 1920 pl.m. 18 pCt. Voor geheel Nederland zijn deze cijfers resp. 35 en 15. Waar nu de ervaring in de bouwwereld leert, dat een bevolkingstoename van 1 pCt. onder normale omstandigheden een vermeerdering der bouwnijverheid met 2 pCt. doet ontstaan, daar kan van overproductie niet worden gesproken, tenzij andere factoren hier hun werking doen gelden. Welke deze factoren zijn?

Naast baksteen, worden ook andere materialen gebruikt t.w. 1. kalkzandsteen, 2. buitenlandsche — meer speciaal Belgische — steen en 3. beton.

Wat de *kalkzandsteen* betreft, hiervan bedroeg de productie in 1913 pl.m. 150.000.000 stuks, in 1920 pl.m. 160.000.000, in 1931 pl.m. 450.000.000, derhalve een productievermeerdering sinds 1913 van pl.m. 200 pCt. Deze steensoort vervangt uitsluitend baksteen.

In het jaar 1913 bedroeg de invoer van *buitenlandsche steen* pl.m. 125.000.000 stuks, in 1920 pl.m. 250.000.000 en in 1931 pl.m. 250.000.000. Ook hier een verlies in het gebruik van baksteenen, want ook de buitenlandsche steenen nemen uitsluitend de plaats der baksteenen in!

Wij komen dus op een vermindering van het mogelijke gebruik aan Nederlandsche baksteenen van ruim 425.000.000 stuks of pl.m. 28 pCt. van de totale productie van het jaar 1920. (De export is practisch afgelopen, zoodat wij die kunnen verwaarlozen).

Boven werd reeds gewezen op het feit, dat veelal wordt aangenomen, dat bij een bevolkingstoename met 1 pCt. de bedrijvigheid in de bouwnijverheid met 2 pCt. stijgt. Waar de bevolking over geheel Nederland sinds 1920 met ruim 15 pCt. is gestegen, zou derhalve de bouwnijverheid met pl.m. 31 pCt. moeten zijn gestegen en dus het verbruik aan baksteenen evenzoo. Er zou voor 1931 dus plaats geweest zijn, aangenomen, dat de productie aan baksteenen voor

1920 normaal is geweest, voor een productie van 1.965.000.000 baksteen. Er zijn echter geproduceerd 1.700.000.000; tevens is echter de productie van kalkzandsteen en de import van (in hoofdzaak) Belgische steenen gestegen met 415.000.000. Ook hier moeten wij echter in aanmerking nemen de verhouding van de bouwnijverheid tot bevolking; wij komen dus tot een verhooging boven de normale verhooging van 325.000.000 stuks (ook voor deze beide soorten zou natuurlijk onder normale omstandigheden het verbruik sinds 1920 met 31 pCt. zijn gestegen). De stijging bedraagt dus: productie aan kalkzandsteen 290.000.000 stuks, verhooging import = 125.000.000, samen 415.000.000 stuks. Normale verhooging van het verbruik sinds 1920 gesteld op 31 pCt. geeft 31 pCt. van 285.000.000 = pl.m. 90.000.000. Derhalve bedraagt de extra-verhooging van het gebruik aan kalkzandsteen en Belgische steenen (= vermindering van het mogelijke gebruik van Nederlandsche baksteen) 325.000.000 stuks).

Voor de baksteen is de productie voor 1931 ten achter gebleven bij normaal, bij de concurrente steenen vooruit gelopen; voor baksteen is den achterstand te constateeren van 1.965.000.000 — 1.700.000.000 = 265.000.000 stuks, bij kalkzandsteen en Belgische steen hebben wij een vooruitgang van 325.000.000 stuks, zoodat dus de beschikbare hoeveelheid bouwstenen in totaal 60.000.000 stuks boven het normale gebruik bedraagt.

Beschouwen wij thans den derden concurrent, nl. de beton.

Hiervoor is een schatting van het gebruik zeer moeilijk. Wij hebben alleen te maken met dat gedeelte van het gebruik, waarbij baksteen worden vervangen. Volgens schattingen van vele deskundigen werden door beton vervangen in 1920 pl.m. 150.000.000 stuks, voor 1931 wordt dit cijfer opgegeven van 250.000.000 tot 300.000.000 stuks, dus nemen wij aan 275.000.000 stuks. Houdt men rekening met een normale toename van 31 pCt., dan bestaat ook hier een vervanging van de baksteen van 275.000.000 stuks — (150.000.000 + 31 pCt. van 150.000.000) = pl.m. 75.000.000 stuks. Er worden dus in de bouwnijverheid boven de normale toename in het gebruik extra vervangen door kalkzandsteen en buitenlandsche steen en beton pl.m. 135.000.000 Nederlandsche baksteen.

Dit meerdere gebruik zal moeten worden gecompenseerd of door een hogere bouwnijverheid boven normaal, door hogere eischen te stellen aan de woningen enz. of door regeling resp. beperking der productie van baksteen. Deze factoren zullen wij in een volgend artikel behandelen.

G. C. LIMBORGH MEIJER.

(Slot volgt.)

DE WIJZIGING IN DE UITVOERING DER TARWEWET.

Mr. C. A. van Gorcum schrijft ons:

Met het besluit om met ingang van 4 Juni jl. den grondprijs voor de Vitatarwe (d.i. de inlandsche tarwe, die door de maalindustrie wordt afgenomen) te verhoogen van f 12,50 op f 15,— per 100 KG., heeft de Minister van Economische Zaken en Arbeid stelling genomen in het vraagstuk hoe de Tarwewet zal moeten worden uitgevoerd nu het tarwe-areaal tot vrijwel het dubbele van het normale oppervlak is uitgebreid.

De Minister is haarmede gedeeltelijk tegemoetgekomen aan de verwachtingen der landbouwers, die weliswaar niet de gewenschte verhooging van het voorgeschreven bijmengingspercentage van inlandsche tarwe tot 40 pCt. hebben gekregen, maar die toch een grooteren steun zullen ontvangen dan tot nog toe het geval was.

Bij de totstandkoming van de Tarwewet ging men uit van het standpunt, dat niet meer dan 25 pCt. van de grondstoffen van de hier te lande gebruikte tarwebloem en tarwemeel van inlandsche tarwe af-

komstig zou zijn. Met dit bijmengingspercentage zou men jaarlijks een hoeveelheid van 187.500 ton inlandsche tarwe kunnen bijmengen. Rekening houdende met een normaal oogstcijfer van 150 tot 160.000 ton, zou dus dit bijmengingspercentage voldoende zijn om zelfs een iets grooteren tarwe-oogst te steunen.

Zooals de heer Jan Schilthuis verleden week in zijn artikel over de Tarwewet in dit tijdschrift duidelijk uiteenzette, was het de bedoeling van de Regeering den bestaanden toestand ten aanzien van de tarweproductie te stabiliseeren.

De tarweverbouwers ontvangen thans f 12,50 per 100 KG. tarwe. Nu is het de bedoeling, dat voor den oogst 1932 de richtprijs, dien de tarweverbouwer ontvangt, verlaagd wordt. Want in elk geval wenscht men den geheelen beschikbaren tarwe-oogst 1932 te steunen en dat kan volgens officiële berekeningen 360.000 ton tarwe zijn, waarvan dan 20.000 ton als zaaizaad in mindering gebracht moet worden.

Met een bijmengingspercentage van 25 en bij een normaal broodverbruik zal de maalindustrie volgens officiële cijfers per jaar 187.500 ton inlandsche tarwe kunnen vermalen. Of deze hoeveelheid ook werkelijk zal worden afgenomen moet nog worden afgewacht, daar men thans reeds een achteruitgang in het broodverbruik kan constateeren en aangenomen mag worden, dat deze achteruitgang door verschillende oorzaken zal aanhouden. Naast de geringe broodprijsverhooging van ½ ct. per brood van 800 gr., die door de prijsverhooging der Vitatarwe te verwachten is, zal ook de prijsverhoging van boter en margarine, hand in hand gaande met de nog steeds dalende koopkracht, een ongunstigen invloed op het broodverbruik uitoefenen. De goedkope groente, het vleesch, de haverhout, gort en het roggebod zullen nog een grooter deel van het brooddebit tot zich trekken.

Aannemende, dat deze vermindering van het brooddebit 10 à 15 pCt. zal bedragen en er dus naar evenredigheid minder tarwe vermalen zal worden, kan men daartegenover stellen, dat de oogst 1931 vroeger geconsumeerd zal zijn dan men verwachtte, waardoor men eerder met het vermalen van den oogst 1932 zal kunnen beginnen en dezen oogst over 13 à 14 maanden zal kunnen verdeelen, zoodat er ten slotte toch nog 180 à 190.000 ton tarwe door de meelfabrieken en molenaars zou kunnen worden afgenomen.

Wat nu met de overblijvende hoeveelheid tarwe te doen? Bij een netto oogstcijfer van 340.000 ton zou dit ongeveer 150 à 160.000 ton zijn, een hoeveelheid overeenkomende met den normalen Nederlandschen tarwe-oogst van de laatste 10 jaren.

Nu werd vóór de invoering der Tarwewet de inlandsche tarwe déels vermalen tot z.g. Zeeuwsche bloem (voor banketbakkerijen) en ongebuild tarwemeel (voor bruinbrood), déels gebruikt voor veevoeder (kippevoer). Deze bestemming wil men thans wederom aan het oogstrestant geven door deze 150 à 160.000 ton geheel op de vrije markt te laten verkoopen. Verwacht mag worden, dat evenals vroeger ook thans de kippehouders, bij gelijke prijzen, aan inlandsche tarwe de voorkeur zullen geven.

Bovendien worden daardoor de kleine molenaars in de gelegenheid gesteld zich tegen den wereldmarktprijs van inlandsche tarwe te voorzien, hetgeen hen thans onmogelijk is en noodzaakt met grootere kosten buitenlandsche tarwe te verwerken in hun bedrijf, dat daarvoor minder goed geëigend is.

De steun, dien de akkerbouwers nu voor dezen oogst van 340.000 ton zullen ontvangen, zal moeten worden uitgekeerd van de f 15,—, die de maalindustrie voor de tarwe moet betalen. Door nl. de maalindustrie te dwingen den zeer hoogen prijs van f 15,— plus onkosten, in totaal f 16,35 per 100 KG. bedragende, te betalen, wordt men dus in staat gesteld een aanzienlijke reserve te vormen, welke weer tot steun kan worden aangewend van dat gedeelte van den

oogst, dat op de vrije markt verkocht wordt.

Bij de besprekingen, die aan deze beslissing van den Minister zijn voorafgegaan, was door de meelfabrikanten een voorstel ter tafel gebracht, waarbij de meelfabrikanten zich op het standpunt stelden, dat zij aan een verhooging van den broodprijs, hoe gering ook, niet wenschten mede te werken.

Uitgaande van het hierboven vermelde feit, dat de inlandsche tarwe vroeger een ander afzetgebied had, waarvan zij door de Tarwewet verdrongen is, wilden zij de tarwe, die zij zelf bij een maalpercentage van 25 niet zouden kunnen verwerken, op de vrije markt brengen. Bij een ongeveer gelijkblijvenden grondprijs voor de Vitatarwe (pl.m. f 12,50 per 100 KG.) en een verlaagden richtprijs voor de tarweverbouwers zou men een reserve kunnen kweken, waaruit een hoeveelheid van ongeveer 60.000 ton tarwe gesteund zou kunnen worden; de rest van den oogst zou ongesteund blijven, maar men bereikte hiermede althans het voordeel, dat de broodprijs niet verhoogd behoefde te worden.

Toen het echter bleek, dat de Regeering tot op zekere hoogte aan de wenschen der tarweverbouwers tegemoet wilde komen door, of een verhooging van het bijmengingspercentage der inlandsche tarwe tot boven de 25 pCt. voor te stellen, of een hooger prijs voor de Vitatarwe vast te stellen, meenden de meelfabrikanten hiervan de minst „kwade” oplossing te moeten kiezen. Den doorslag gaf hierbij wel de overweging, dat door hunne medewerking aan de uitvoering van deze laatste regeling toe te zeggen, tevens de zekerheid verkregen werd, dat de Regeering, voor zoover den oogst 1932 en 1933 betreft, niet tot verhooging van het bijmengingspercentage zou overgaan om den akkerbouw nog verder te steunen.

BUITENLANDSCHE MEDEWERKING.

DE IERSCHE VRIJSTAAT EN HET BRITSCHE RIJK.

Prof. P. Geyl schrijft ons uit Londen d.d. 10 Juni:

Ik merkte in mijn vorig artikel op, dat de twist van de Engelsche met de nieuwe Iersche regeering een van de moeilijkheden te Ottawa vormen zou. Al geruimen tijd had de Engelsche pers te verstaan gegeven, dat de Vrijstaat zich door de voorgenomen verdragschennis — het eenzijdig besluit om den in het verdrag bepaalden eed van trouw te schrappen — feitelijk buiten het Rijk plaatste en dat het niet aanging den Vrijstaat dan nog tot de economische voordeelen van het Rijk toe te laten. Sedert er hier te lande protectie bestaat, genieten de dominions een voorkeur, en die voorkeur is op artikelen als boter, kaas en vruchten voor Ierland zeer veel waard. Maar die voorkeur is slechts voor een termijn — tot 15 November — toegestaan. Bestendiging zal blijkbaar van te Ottawa bereikte overeenkomsten afhangen. De Engelsche pers rekende al uit, dat weliswaar Engeland in Ierland een voordeelige markt bezit voor industriële producten (auto's, bijv.) en dus door maatregelen van weerwraak wel te treffen zou zijn, maar dat toch Englands uitvoer naar Ierland maar een fractie van zijn totalen uitvoer is, terwijl Ierland bijna heel zijn afzet van landbouw, veeteelt en zuivelindustrie in Engeland vindt en ook heel moeilijk elders ermee terecht zou kunnen. De uitnodigingen voor Ottawa zijn echter al verzonden — door Canada, niet door Engeland — en Ierland behoort erbij niet alleen, maar De Valera ging rustig voort met voorbereidselen om de conferentie bij te wonen. Kort geleden verklaarde nu Thomas, als minister voor de dominions, in het Lagerhuis, dat de Engelsche regeering voorbereidende besprekingen houdt met alle dominions, maar niet met den Ierschen Vrijstaat, want, zoo luidde de officiële verklaring, het was nutteloos nieuwe overeenkomsten te gaan sluiten met een staat, die juist bezig was welberaden en zonder enig gemeen-

schappelijk overleg gezocht te hebben of te wenschen een verdrag te verscheuren.

Hieruit bleek, dat de Engelsche regeering inderdaad klaar stond om het economisch wapen van de nieuwe protectionistische politiek te gebruiken ten einde de Vrijstaatsche regeering tot bezinning te brengen. En... het werkte. Verleden Maandag kon Thomas aan het Lagerhuis mededeelen — een mededeeling, die volslagen onverwacht kwam en de grootste sensatie verwekte —, dat er van president De Valera (de eerste-minister van den Vrijstaat toot zich met den titel van president) een uitnodiging ontvangen was om de over de conferentie van Ottawa gerezen moeilijkheden te komen bespreken en dat hij en Lord Hailsham, de minister van oorlog („gelach”, maar Lord Hailsham is een eminent jurist, gewezen Lord Chancellor), dienzelfden avond nog naar Dublin zouden oversteken. De aldus te Dublin begonnen besprekingen — een streeling van De Valera's ijdelheid, die alleen de uiterste conservatieven hier hem misgund hebben — worden vandaag in Londen voortgezet.

Het enkele feit, dat er besprekingen geopend zijn tusschen de nieuwe machthebbers in den Vrijstaat en de Engelsche regeering is belangrijk. Maar men moet in dezen wel onderscheiden. Het was de groote grief van deze zijde, dat de Iersche regeering geheel eigenmachtig handelde en zelfs naar de meening van den anderen onderteekenaar niet vroeg. De stelling van De Valera was daartegenover, dat de Vrijstaat inderdaad een gelijkberechtigd lid is van de vrije statengemeenschap het Britsche Rijk en dat Engeland door medezeggenschap te eischen, wanneer zijn medelid onderneemt zijn eigen grondwet te wijzigen, blijk geeft van een van den ouden zuurdeesem der suprematie doortrokken en aan den in het Statuut van Westminster vastgelegden toestand nog niet aangepaste mentaliteit. Het recht om de verandering eigenmachtig, zonder overleg met Engeland, door te voeren, is het dierbaarste punt in De Valera's positie. Daarmede handelt hij naar eigen opvatting niet tegen het Rijk, maar juist in den waren geest van dat befaamde Statuut, welks bekrachtiging verleden jaar niet zonder hoofdschudden van Engelsche imperialisten haar beslag heeft gekregen. De Engelsche stelling wil natuurlijk geen ontkenning zijn van de volkomen gelijkheid der Rijksdeelen. Gisteren nog heeft Thomas die gelijkheid in het Lagerhuis zoo treffend mogelijk erkend door — wel weer tot ontsteltenis van eenige conservatieve imperialisten — Engeland zelf „een dominion” te noemen. Maar de Engelschen houden vol, dat die gelijkheid niets afdoet aan verplichtingen bij bijzondere verdragen — zooals dat van 1921 tusschen Engeland en den Vrijstaat — ondernomen.

Het is mijn persoonlijke meening, dat de Engelschen juridisch heel sterk staan. De constituerende vergadering van den Vrijstaat erkende uitdrukkelijk, dat het verdrag boven de grondwet ging. Volgens Professor Berriedale Keith zouden daarom de Iersche gerechtshoven zelf verplicht zijn handelingen van de Dail, als waartoe De Valera's regeering haar thans drijft, als onwettig te beschouwen. En wat Engeland betreft, de rechtskundige raadslieden van de kroon adviseerden voor de aanneming van het Statuut van Westminster, dat daardoor de geldigheid van het verdrag van 1921 niet aangetast werd, en wat meer is, Cosgrave, de toenmalige president van den Vrijstaat, schreef aan MacDonald in dienzelfden zin en sprak nog eens duidelijk uit, dat het verdrag slechts bij gemeen overleg gewijzigd zou kunnen worden.

Maar de vraag is eerst slechts, in hoeverre De Valera door de nu aangevatte onderhandelingen zijn eigen standpunt prijsgegeven heeft. En over die vraag kan men zoowaar even diepzinnig en spitsvondig gaan redekavelen als over het juridische geschil zelf. De onderhandelingen toch gaan over de omtrent Ottawa gerezen moeilijkheden. De Valera kan daarover pra-

ten zonder zijn geliefde prestige-positie in den steek te laten. Zeker. Maar die moeilijkheden bestaan in het geschil over den eed en het verdrag van 1921. Als men daarover gaat praten, komt men dan toch niet tot dat overleg, hetwelk De Valera onbestaanbaar acht met de volledige soevereiniteit van zijn land, maar dat de Engelschen juist wenschen?

De zaak is, dat de nieuwe president een uiterst moeilijke positie inneemt. Zijn meerderheid is niet groot. De Senaat heeft aanstonds moed gevat en zijn eed-wet verworpen. Anderhalf jaar uitstel of nieuwe verkiezingen. Maar het economische gevaar, waaraan de strak nationalistische politiek den Ierschen landbouw bloot stelt, begint de kiezers te verontrusten. De Valera moest dus een zekere tegemoetkoming toonen. Maar als het putje bij het paaltje komt, zullen de Engelsche ministers hem zeker nog in geen meegaande stemming vinden. Het wonderlijke in den toestand is, dat weinigen hier bereid zijn om zich over de eedskwestie om zichzelf druk te maken. Men zal daarom graag een uitweg inslaan. Maar dat kan alleen als De Valera werkelijk overleg plegen wil. Men kan hem niet laten optreden, alsof de regeling van 1921 niet bestond.

Al die narigheid om een zoo zuiver formeele kwestie als de eed van trouw — trouw („allegiance”) niet aan Engeland natuurlijk, maar aan den koning als zinnebeeld van de saamhoorigheid der gelijke Rijksdeelen. Inderdaad zijn de doctrinairers van het nationalisme maar al te vaak geneigd om den schijn boven het wezen te stellen. Maar er zit toch wel een realiteit achter dit formalisme van De Valera. Hij, en velen met hem, verachten den Vrijstaat vooral, omdat hij heel Ierland niet omvat en, naar verluidt, heeft hij de Ulster-kwestie ook wel degelijk in de onderhandelingen te pas gebracht. „Help ons de vereeniging met Ulster bewerkstelligen, en ge zult ons soepel vinden.” Helaas is de heerschende protestantsche partij in Ulster van vereeniging nog meer afkeerig, nu de Vrijstaat zijn lot aan De Valera toevertrouwd heeft. En wat kan Engeland daaraan veranderen?

N a s c h r i f t. De berichten uit Engeland zeggen, dat de onderhandelingen van Vrijdag door De Valera's onbuigzaamheid mislukt zijn. Het is niet verwonderlijk. Naar het schijnt, wil De Valera geen nieuwe verkiezingen, maar wacht hij de constitutioneele achttien maanden alvorens met de eedswet verder te gaan. Hij zal dus te Ottawa verschijnen en er waarschijnlijk geen verzoenenden invloed oefenen.

Den Haag, 12 Juni.

WIJZIGINGEN IN DE LANDBOUWPOLITIEK VAN DE SOVJET-REGERING.

Prof. B. Brutzkus te Berlijn schrijft ons:

In ons artikel „Vóór het derde bolsjewistische voorjaar”¹⁾ schetsten wij den kritieken toestand, waarin de Russische gesocialiseerde landbouw in het begin van dit jaar verkeerde. Tevens hebben wij toen op het gevaar gewezen van de vermindering der bebouwde oppervlakte, welke niet alleen een gevolg is van het gebrek aan productiemiddelen, zaaimateriaal, voederartikelen en trekvee, doch ook van de algemeene neerslachtigheid van de boeren, die er zich van konden overtuigen, dat de Sovjet-regering na de socialisatie de middelen bezat om op al hun producten gemakkelijk beslag te leggen. De ontwikkeling van de zaai-campagne heeft deze vrees gewettigd; zij heeft in een veel langzamer tempo dan een jaar geleden plaats en inzonderheid in de korenschuur van Rusland, de Oekraïnsche steppe, schijnt een beperking van de graanoppervlakten met ongeveer 2 millioenen H.A. zeer waarschijnlijk te zijn.

De Sovjet-regering, die zoo juist het breed op-

gezette tweede vijfjarenplan aan de wereld heeft bekend gemaakt, heeft slechts weinig rekening gehouden met den treurigen toestand van de landbouwbevolking, totdat de slechte gang van de zaai-campagne er haar tenslotte van overtuigd heeft, dat het gevaar van de plotselinge inkrimping van de bebouwde oppervlakte niet denkbeeldig is. Daarop trachtte zij op het laatste oogenblik door de snel door den Raad van Volkscommissarissen en het Centrale Comité uit de Partij op 6 en 10 Mei genomen besluiten het gevaar te keeren.

Het besluit van 6 Mei toont ons het plan van de graanverschaffing uit den oogst van het jaar 1932 naar republieken en gebieden. De publicatie van een dergelijk plan op een tijdstip, dat noch de omvang van den oogst noch de bebouwde oppervlakte kan worden vastgesteld, heeft eigenlijk absoluut geen zin; niemand vat dit plan dan ook ernstig op, het zal t.z.t. wel verbeterd worden. De werkelijke beteekenis van dit plan bestaat uit de belofte, die aan de boeren wordt gegeven, dat de regeering van den oogst van 1932 iets minder zal onteigenen dan van den oogst van 1931. Terwijl de regeering van den oogst van 1931 (zonder maalrechten) 22.400 millioenen KG. heeft onteigend, wil zij uit den oogst van 1932 slechts 18.200 millioenen KG. of rond 20 pCt. minder onteigenen. Men wil den boeren op deze wijze in den waan laten, dat zij niet voor niets werken en bepaalde overschotten mogen behouden. Vanaf 15 Januari 1933, wanneer de staatsomslag (van de belastingen) en het zaaimateriaalfonds in gereedheid worden gebracht, mogen de gecollectiviseerde boeren (de boeren met eigen bedrijf worden niet genoemd) hun graanoverschotten op de markten tot vrije prijzen van de hand doen.

De Sovjet-regering hoopt blijkbaar, dat zij door deze beloften, die op het hoogtepunt van de zaai-campagne worden gegeven, in staat zal zijn, de stemming van de ontmoedigde bevolking te verbeteren en haar energie op te voeren.

Het besluit van 10 Mei betreft de vleeschvoorziening en werd met het oog op de buitengewoon slechte voedingstoestanden in de steden genomen. Een van de gevolgen van de gedwongen collectivisatie was een zeer aanzienlijke achteruitgang van den veestapel. De boeren hebben, omdat zij hun vee niet aan de collectieve bedrijven wilden afstaan, dit zonder rekening te houden met de strenge verbodsbepalingen van de regeering, op groote schaal geslacht. Van het voorjaar 1929 tot het voorjaar 1930 is het aantal paarden met 11 pCt., dat van het rundvee met 21 pCt., dat van de schapen met 23 pCt. en dat van de varkens met 35 pCt. gedaald. Volgens de eerste gegevens zou de vermindering van het aantal schapen en varkens zelfs nog groter zijn. Er werden geen statistische gegevens omtrent den toestand van de veeteelt in de twee volgende jaren gepubliceerd. Ongetwijfeld zal ook in deze jaren met een verderen achteruitgang van den veestapel rekening moeten worden gehouden. In deze jaren werden millioenen stuks vee ten behoeve van de nieuw opgerichte staatsveefokkerijen bij de boeren onteigend; de veeteelt van de boeren werd dus nog verder ingekrompen, terwijl de staatsveefokkerijen geenszins floreerden. Het resultaat was, dat de steden slechts op beperkte schaal van vleesch konden worden voorzien.

Het mislukken van het stelsel van de socialistische vleeschvoorziening noodzaakt de Sovjet-regering hier thans energiekere maatregelen te treffen dan op het gebied van de graanvoorziening. Volgens het besluit van 10 Mei wordt de vee-inzameling voor de laatste negen maanden van dit jaar met de helft verlaagd. De boeren (deze keer niet alleen de leden van de collectieve bedrijven, doch ook de vrije boeren) mogen hun vee slachten en vee en vleesch vrij op de markten verkoopen. De Sovjet-regering hoopt op

¹⁾ Zie E.-S. B. van 20 April jl. blz. 316.

deze wijze de vleeschbehoefte van de stedelijke bevolking beter te kunnen bevredigen, dan wanneer zij uitsluitend op het stelsel van de gesocialiseerde vleeschvoorziening is aangewezen.

Mag verwacht worden, dat deze beide snel genomen regeeringsbesluiten in staat zullen zijn om den toestand in den landbouw en de voedselvoorziening van de stedelijke bevolking te verbeteren? Optimisme is hier nauwelijks op zijn plaats. De uitzaai is in de Zuid-Russische steppen over het algemeen reeds begin Mei beëindigd, en het verzuimde kan als gevolg van de specifieke klimatologische omstandigheden van de steppen nauwelijks meer worden ingehaald. Doch ook in de Noordelijk gelegen gebieden zijn de voorbereidende werkzaamheden voor de zaai campagne beslissend; indien zij niet naar behooren worden verricht, kan de uitzaai niet geregeld voortgang hebben. Wat het vee betreft, een vermeerdering is hier slechts op den duur te bereiken.

De gevolgen van de genomen besluiten op den markttoestand kunnen reeds hierom niet bijzonder groot zijn, omdat zij niet den particulieren handel toelaten. Integendeel, zij verbieden dezen ten strengste: de producent moet uitsluitend met de verbruikers handeldrijven. Wanneer in een streek een overschot en in een ander gebied gebrek aan vleesch bestaat, dan mag de nivelleering van vraag en aanbod uitsluitend plaatsvinden door de monopolistische handelsorganisaties van den staat, die dus de mogelijkheid behouden om de prijzen te drukken. Hierin en niet alleen in haar omvang ligt het principiële verschil tusschen de in Maart 1921 door Lenin aangekondigde nieuwe economische politiek en de betekenis van beide besluiten. De beslissende invloed op de productie ging in 1921 juist van de ontwikkeling van den particulieren handel uit.

De Sovjet-regeering hoopt, dat deze besluiten niet zullen nalaten althans een zekeren psychologischen indruk op de boerenbevolking te maken, zoodat zij met meer opgewektheid zal werken. Deze veronderstelling schijnt ditmaal echter foutief te zijn. Men kan een volk tot eenmaal of tot tweemaal toe met succes openlijk bedriegen, maar men kan dit niet stelselmatig doen. Lenin kondigde in 1921 de nieuwe economische politiek (NEP) aan, zooals hij zich uitdrukte, „ernstig gemeend en voor langen tijd”. Zijn opvolgers hebben de NEP aanvankelijk beperkt en begin 1928 in tegenstelling tot de beloften van Lenin geheel afgeschaft. Stalin heeft zich tegenover de boeren een nog grover bedrog veroorloofd. Met zijn artikel van 2 Maart 1930 „Duizelig worden van successen” heeft hij de gedwongen collectivisatie veroordeeld en zelfs beweerd, dat hij haar nooit had ingesteld. En in den herfst van 1930 werd weder bevolen 25 pCt. van alle boerenhofsteden te collectiviseeren en deze maatregel werd door dezelfde terroristische methoden als in den winter van 1929 tot stand gebracht. En zou men nu moeten gelooven, dat de Russische boeren opeens alleen daarom moed zullen vatten, omdat zij na 8 maanden graanoverschotten, die zij na de groote staatsinzameling misschien nog zullen overhouden, vrij mogen verkoopen? Zij weten tegood, dat in Sovjet-Rusland in 8 maanden veel kan gebeuren, en dat met dergelijke beloften van de regeering niets kan worden begonnen. Met deze sluwe manoeuvres, die voor den huidige dictator van Rusland, Stalin, zoo karakteristiek zijn, is het niet mogelijk den naderenden, den eigenlijk reeds bestaanden hongersnood, die niet door natuurlijke gebeurtenissen, doch door de politiek van de stelselmatige verarming van het platteland werd veroorzaakt, te voorkomen.

Al is de praktische betekenis van deze besluiten dus niet zeer groot, zoo is haar symptomatische betekenis zeer belangrijk. Wij hebben hier een door den nood van den tijd vereischte erkenning van het niet-functionneeren van een belangrijk bestanddeel van

het met zoo grooten ophef opgebouwd socialistisch stelsel, nl. dat van de socialistische distributie. Deze methode van distributie, waardoor de landelijke bevolking in den grootsten nood wegzinkt, is niet in staat de behoeften van de stedelijke bevolking te bevredigen. De genoemde besluiten zijn daarom nieuwe schreden op den weg van wijziging en begrenzing van het tot 1930 met scherpe middelen van geweld opgebouwd economisch stelsel van het consequente socialisme en communisme.

DE TOESTAND OP DE TINMARKT.

(De Pool en Lewis Lazarus & Sons).

Dr. Alfred Marcus te Berlijn schrijft ons:

Begin Mei van dit jaar heeft de internationale tinpool een programma tot regeling van den toestand in de wereldtinindustrie opgesteld, dat in vakkringen eenig opzien heeft gebaard. Hoewel de prijs voor dit metaal te Londen destijds slechts ongeveer £ 115.-/ bedroeg, stelde men een mogelijken prijs van £ 200.-/ en hooger in uitzicht, indien het programma van den „pool” zou worden verwezenlijkt, d.w.z. indien men alleen in de bij den „pool” aangesloten landen (Malakka, Ned.-Indië, Bolivia, Nigeria en destijds ook Siam) de productie gedurende twee maanden geheel en al zou staken en daarna sterk inkrimpen. Men heeft toen berekeningen opgesteld, volgens welke de tinvoorraden aanzienlijk zouden dalen en de prijs eenvoudig tot het genoemde niveau zou moeten stijgen.

De berekeningen waren juist. De voorwaarden, waaronder men deze had opgesteld, waren verkeerd. Kenners van de toestanden namen reeds van tevoren aan, dat noch Malakka noch Bolivia hun productie voor twee maanden zouden staken. Malakka reeds daarom niet, omdat ruim 40 pCt. van zijn huidige productie zich in handen van kleine Chineesche kleinbedrijven bevindt, die met zeer geringe kosten werken; indien men deze bedrijven tot stillegging zou nopen, dan zou zulks ongeveer £ 80—90.000 per maand aan werklozenondersteuning voor de koelies kosten, die men na twee maanden weer noodig zou hebben en derhalve niet zou kunnen laten emigreeren. Bovendien was het gevaar van schadevergoedingsprocessen van de zijde der Engelsche grootbedrijven, die nog steeds met winst werken, niet denkbeeldig. In Bolivia kon de staat geen afstand doen van de mijnrechten. Het stond dus reeds van tevoren vast, dat dit plan, het meest radicale in zijn soort, niet zou worden verwezenlijkt. Het werd intusschen dan ook weer prijsgegeven, doch heeft enorme schade veroorzaakt.

Op het Europeesche vasteland is het niet voldoende bekend, wat de tinhandel in Engeland voor de middelmatige kapitalisten en in Frankrijk en Italië voor een reeks van groote speculatieve bedrijven beteekent. In deze kringen is in den genoemden handel — hetzij dat het het metaal tin, hetzij de aandelen van tinondernemingen betreft — steeds de meest wilde speculatie voorgekomen. Men dient ons goed te begrijpen; het betrof hier vaak kringen, die van de markt zelf, welke zeer gecompliceerd is, niet het minste verstand hebben en uitsluitend op de berichten van den „pool” of van bepaalde Engelsche, Nederlandsche en Fransche makelaars afgingen.

In Engeland dragen deze makelaarshuizen slechts één risico, dat in zijn geheel tot £ 5.000.-/ voor de orders van cliënten beperkt is. Zoolang zij dus niet voor eigen rekening gokken, kunnen zij niet al te veel verliezen. De vraag, in hoeverre deze Engelsche bepaling niet in het belang van de tinindustrie zou moeten worden gewijzigd, wordt hier slechts gesteld, omdat wij haar op deze plaats niet kunnen behandelen.

Het is echter een feit, dat de „pool” met zijn fantastische plannen sedert einde April een heele reeks Engelsche makelaarshuizen zoowel tot aankopen in tin voor eigen rekening als ook voor rekening van

anderen op heel korten termijn heeft aangespoord, omdat men algemeen aannam, dat de nieuwe restricties op 1 Juni in werking zouden treden, hetgeen tot een krachtige hausse in de tinprijzen zou moeten leiden. Het is dan ook niet te verwonderen, dat de verwachting van aanzienlijke speculatiewinsten in tijden met zoo geringe winstkansen, als wij tegenwoordig beleven, behalve in Engeland ook nog bepaalde groepen in Frankrijk en Italië tot zeer aanzienlijke aankopen van tin heeft gebracht.

In elk geval ontstond in den tinhandel in de eerste dagen van Mei als gevolg van de bekendmaking van den „pool” een internationale speculatie op zeer groote schaal, waarbij de eigenlijke consumenten in Engeland, Amerika, Duitschland of elders niet betrokken waren. De toestand van de tinverbruikende industrie (blik, automobielen, enz.) is ook niet van dien aard, dat men zulks had kunnen verwachten. De eigenlijke basis voor een stijging van de tinprijzen ontbrak dus geheel. De geheele speculatieve zeepbel is dan ook zeer snel gesprongen, hetgeen leidde tot de débacle van de groote Londensche metaalfirma Lewis Lazarus & Sons, welke 80 jaar bestaat, in den tinhandel van het Verre Oosten een zeer groote rol heeft gespeeld en wellicht juist derhalve de berichten van den „pool” ernstiger opnam dan deze ooit hadden verdiend. Deze débacle heeft getoond, op welke zwakke basis het heele gebouw stond. De prijs, tot welken het steunconsortium de verplichtingen van de genoemde tinfirma heeft overgenomen, was even hoog als die onmiddellijk vóór de bekendmaking van het bovenaangegeven plan van den „pool”, d.w.z. hij stond nauwelijks op f 86.-/ (goud).

Intusschen heeft de „pool” zijn nieuwe plannen bekend gemaakt. Men wil thans de productie met 33% pCt. inkrimpen en den uitvoer uit de productie-landen gedurende twee maanden staken. Zelfs wanneer deze plannen worden verwezenlijkt, kan dit slechts beteekenen, dat de voorraden niet verder toenemen, doch niet, dat zij zullen afnemen. Het is te hopen, dat deze geschiedenis de brosheid van de beginselen heeft getoond, waarmede men met veel fantasie en zeer weinig werkelijke macht de wereldcrisis op onderdeelen van het bedrijfsleven tracht te verzachten. Incidenteële hausses, zooals er een op de tinmarkt tot stand had moeten komen, zijn echter niet mogelijk.

AANTEKENINGEN.

De begroting beschouwd als basis voor de vaststelling en de contrôle op bankcredieten.

Het Ve Internationale Congres voor wetenschappelijke bedrijfsorganisatie zal van 18—23 Juli te Amsterdam in het Koloniaal Instituut bijeenkomen. In tegenstelling met voorafgaande congressen heeft het Comité thans de onderwerpen, welke in discussie zullen komen, tot 12 gelimiteerd. Van de vele praeadviezen, die uit de verschillende landen zijn binnengekomen, heeft het Comité er 116 in het Congresboek opgenomen.¹⁾

Voor het bovenstaande onderwerp zijn een viertal referaten ingediend. Aan de discussies over dit onderwerp zal één ochtend- of middagzitting worden gewijd. Voorzitter van deze sectie-vergadering zal zijn Prof. Mr. Dr. L. Triebels, als secretaris zal fungeeren de heer W. J. H. Blijdenstein. Bij de opening zal Mr. H. F. van Leeuwen de discussies inleiden door het belangrijkste uit de opgenomen referaten naar voren te brengen. Op deze wijze zullen de besprekingen zoo vruchtdragend mogelijk zijn.

Verwacht wordt, dat ook vele buitenlanders aan de discussies zullen deelnemen.

¹⁾ Dit boek is tegen den prijs van f 15 verkrijgbaar bij het secretariaat van het Congres, Heerengracht 209, Amsterdam.

Voortbouwend op het Congres in 1930 te Genève gehouden over budgetteering, heeft men thans in het licht willen stellen de voordeelen, welke banken en industriële ondernemingen in haar relatie tot elkaar uit een goede budgetteering kunnen verkrijgen.

R. R. Reeder Jr., U.S.A., geeft in zijn referaat aan, hoe de ontwikkelingsgang is geweest. Vroeger werden de credieten verleend, nadat de bank informaties omtrent den credietaanvrager had ingewonnen. Later gingen men over tot het opvragen van balansen, en nu is men gekomen tot het opvragen van begrotingen (budgets). Voornamelijk worden gevraagd de financiële budgets, aangevende de inkomsten en uitgaven en de begrotingen van verlies en winst voor de komende periode.

Aan een 3-tal voorbeelden wordt duidelijk gemaakt, dat de bank alleen door een goede budget-contrôle het ontstaan van bevroren credieten had kunnen voorkomen.

Prof. Karl Seidel, Weenen, wijst op twee fouten in de praktijk der credietverleening:

1. De verstrekking als lang crediet van de middelen, die als kort crediet aan de banken zijn toevertrouwd.

2. De wijze, waarop het crediet wordt verstrekt, bijv. op voorraden, effecten, enz.

Daar deze onderpanden veelal onverkoopbaar zijn geworden, blijkt, dat deze methode van credietverleening fout is, daarom is een budget-contrôle noodig. Voor deze budget-contrôle is het gewenscht, dat de bank beschikt over personen, welke speciaal hierin een ruime ervaring hebben opgedaan. Zij hebben na te gaan de grootte van het benodigde crediet, de rentabiliteit van de onderneming en de verdeling tusschen bedrijfskapitaal en vastgelegd kapitaal.

Het Belgisch Nationaal Comité voor wetenschappelijke bedrijfsorganisatie geeft in zijn praeadvies de meening van de Belgische bankiers weer, die voor de banken groote voordeelen zien in een budget-contrôle. Er wordt gegeven een uitgewerkt schema van de cijfers, welke door den credietvrager moeten worden verstrekt om hieruit het budget van de inkomsten en uitgaven te kunnen samenstellen.

De heer Penglaou, Inspecteur principal de Banque, Frankrijk, beschrijft, hetgeen gebeuren moet als een industrie een aanvraag voor een crediet indient. De credietvrager zal hierbij vele financiële gegevens aan de bank moeten overleggen. De crediet-expert, functionaris van de bank, zal deze gegevens onderzoeken. Daarna zal hij ter plaatse zelf een onderzoek instellen en daarbij de verschillende budgets opstellen, waaruit hij tenslotte zijn conclusies kan trekken. Ook bespreekt hij nog de bezwaren, welke door industriëelen tegen deze inmenging van de banken kunnen worden aangevoerd.

Aan het vraagstuk van de credietverleening aan de industrie is eenigen tijd geleden in de Nederlandsche tijdschriften groote aandacht geschonken. Verwacht wordt, dat ook op het Congres dit belangrijke onderwerp de belangstelling, zoowel uit de kringen der banken als uit de industrie van binnen- en buitenland zal trekken.

Indexcijfers van scheepsvrachten.

„The Economist” schrijft: De scheepsvrachten ondergingen gedurende de maand Mei een scherpe daling na de betrekkelijke stabiliteit van de voorafgaande drie maanden. Ons indexcijfer daalde met 4 pCt., waardoor de vrachten 7.6 pCt. lager zijn dan een jaar geleden (eerste tabel).

De omvang van den handel ging ook gedurende de laatste maand achteruit. De Noord-Amerikaansche bevrachtingen waren weder teleurstellend en de druk van de schepen uit de wilde vaart op de La Plata-markt had een ernstige daling van de thuisvrachtno-

Datum	Europeesche wateren	Noord-Amerika	Zuid-Amerika	Britsch-Indië	Verre Oosten en Stille Zuidzee	Australië	Totaal
Basis (Gemiddelde v. 1898—1913)	100	100	100	100	100	100	100
(Gemidd. v. 1913)	110,0	113,1	123,4	106,3	117,4	127,9	116,3
Mei 1931	85,0	96,6	94,7	94,8	96,0	104,1	95,2
Juni	82,4	89,6	89,8	91,8	93,0	98,8	90,9
Juli	81,2	85,5	86,3	87,6	87,8	95,2	87,3
Aug.	80,6	82,3	88,3	88,4	87,3	92,6	86,6
Sept.	82,5	83,1	86,3	86,1	85,2	97,9	86,9
Oct.	90,8	91,5	89,6	97,6	94,0	106,8	95,0
Nov.	91,1	92,0	85,0	99,1	98,8	108,6	95,8
Dec.	91,0	90,4	85,0	98,1	103,0	105,0	95,4
Jan. 1932	88,8	85,2	88,2	90,9	98,3	101,5	92,2
Febr.	88,7	85,5	89,0	87,4	95,8	99,7	91,0
Mrt.	87,3	86,3	87,0	87,7	95,9	103,3	91,2
April	86,1	91,7	86,0	90,8	99,3	90,1	91,7
Mei	86,3	89,6	81,6	93,5	82,8	88,1	88,0

teeringen tengevolge. De noteringen van Australië daalden eveneens hevige. Uitgaande kolenvrachten waren flauw, met uitzondering van die met bestemming naar de Middellandsche Zeehavens. De schommelingen van de verschillende groepen van ons indexcijfer blijken uit de volgende tabel:

	Indexcijfer	+ of -
Golf van Biscaye; uitgaande vracht..	100,9	+ 1,8
" " " thuisvracht	91,9	+ 3,2
Middell. Zee; uitgaande vracht	89,4	+ 4,1
" " " thuisvracht	88,2	- 0,7
Noord-Amerika	89,6	- 2,1
Zuid-Amerika; uitgaande vracht	65,2	..
" " " thuisvracht	97,9	- 8,8
Indië; uitgaande vracht	84,2	+ 2,8
" " " thuisvracht	102,7	+ 2,5
Het verre Oosten, enz.	88,8	- 10,5
Australië	88,1	- 8,0

De volgende tabel toont ons indexcijfer, herleid tot een percentage van 1913:

Maand	(1913 = 100)			
	1929	1930	1931	1932
Januari	109,6	81,2	81,2	79,2
Februari	106,7	76,5	81,9	78,2
Maart	102,6	75,5	81,3	78,4
April	99,1	77,1	80,8	78,8
Mei	97,3	76,1	81,8	75,6
Juni	92,1	75,7	78,1	
Juli	94,8	78,1	75,0	
Augustus	96,1	82,6	74,4	
September	95,3	83,6	74,7	
October	93,3	81,7	81,7	
November	88,3	79,3	82,3	
December	86,2	81,5	82,0	
Jaari. gemiddelde	96,8	79,1	79,6	

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN MEI 1932.

Prov. en Gemeentel. Leeningen	f 443.500,—
zijnde:	
Nederland	
Gem. Epe f 118.500 5 %	
obl. à 100 %	f 118.500,—
Gem. Oudewater f 125.000	
6 % obl. à 100 %	„ 125.000,—
Gem. Rheden f 200.000	
6 % obl. à 100 %	„ 200.000,—
Kerkelijke Leeningen	„ 663.743,75
zijnde:	
Nederland	f 663.743,75
Totaal	f 1.107.243,75

Bovendien:

f 15.420.000,— 3 m. Schatkistpromessen à f 998,90
 „ 7.230.000,— 6 „ „ „ „ „ 996,53 en
 „ 11.955.000,— „ „ „ „ „ 1.016,42.

Voorts werd in de afgelopen maand de inschrijving opengesteld op een beperkt bedrag:

5 % obl. Mij. tot aanleg en expl. van laagspanningsnetten à 100 %.

De Kerkelijke Leeningen zijn als volgt onderverdeeld:

	Rente- Guldens	Emissie- voet pCt.	Totaal pCt.
Concreg. v. d. H. Catharina van Senen E. E. Z. Z. Dominicanesen, Voorschoten	140.000	5½	99¾
Concreg. der Fraters van O. L. Vrouw v. h. H. Hart Moederhuis (St. Gregoriushuis), Utrecht	200.000	5½	99¾
R.K. Kerkbest. d. Par. v. d. H. Agnes, Amsterdam	325.000	5½	99¾

Emissies in 1932.

	Obligatiën	Aandeelēn	Totaal
Januari	8.642.218,75	275.000,—	8.917.218,75
Februari	15.508.375,—	—	15.508.375,—
Maart	77.785.127,50	—	77.785.127,50
April	4.383.000,—	—	4.383.000,—
Mei	1.107.243,75	—	1.107.243,75
	107.425.965,—	275.000,—	107.700.965,—

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK.

	Feb. 1932.		Feb. 1931.	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Rek.houders	45.836	f 1.481.482.000	45.093	f 2.609.379.000
Door H.-bank plaatselijk	33.429	„ 1.241.292.000	34.358	„ 2.323.415.000
Voldoening Rijksbelast.	893	„ 13.078.000	919	„ 8.762.000

GIRO-KANTOOR DER GEMEENTE AMSTERDAM.

	Mei 1932		Mei 1931	
	In millioenen	Aantal	In millioenen	Aantal
Giro's (eenzijdige vermelding)				
Girobetalingen aan: gemeentestellingen	f 89,—	49.178	f 163,1	44.760
particulieren	„ 19,4	151.080	„ 23,6	134.273
Geldomzet.				
Ontvangsten	„ 5,1	8.511	„ 5,6	8.287
Betalingen	„ 8,1	32.284	„ 8,9	34.499
Part.rekeninghouders	„ 30,— ¹⁾	47.322 ²⁾	„ 30,4 ¹⁾	44.373 ²⁾
Gelden voor 1 jaar vast hebben gedeponeed	„ 9,5	4.427 ²⁾	„ 9,8	4.369 ²⁾

1) Gemiddeld saldo te goed. 2) Einde der maand.

ONTVANGEN BOEKEN.

Eene vergelijkende studie over credietverleening onder hypothecaire dekking in Duitsland en in Nederland door Johann Gerhard van Maasdijk. ('s-Gravenhage 1932; Drukkerij F. J. Belinfante v.h. A. D. Schinkel).

De schrijver beperkt zich in zijn studie tot het geven van een overzicht van de verschillende vormen van credietverleening onder hypothecaire zekerheid in Duitsland met de daarmede verband houdende bepalingen, waarbij tevens de meest kenmerkende verschillpunten met het Nederlandse recht naar voren worden gebracht. Want ons hypotheekrecht is ontleend aan de Code Napoléon en verschilt daarvan slechts weinig, wat de hoofdzaken betreft. In Duitsland geldt daarentegen een hypotheekrecht, dat in zijn grondbeginselen sterk van het onze afwijkt.

Moderne bedrijfsleer voor den handeldrijvenden en industriëlen middenstand door J. G. van Neerven, accountant te Eindhoven. (Amsterdam 1931; N.V. H. van der Marck's Uitg.-Mij. Prijs geb. f 3,50, ing. 2,75).

Dit boek bedoelt niet te zijn een wetenschappelijk onder-

zoek naar bedrijfshuishoudkundige tendenzen, doch hoogstens een schematische aanduiding te geven van de problemen, die het terrein van de bedrijfsleer raken en voor den doorsnee-middenstander van belang zijn.

The declining birth rate in Rotterdam door J. Sanders, M. D. (Den Haag 1931; Martinus Nijhoff. Prijs f 6.—).

Deze studie bevat een statistische analyse van de vermindering van het aantal kinderen in 24.664 Rotterdamse families gedurende de laatste 50 jaar.

Particulier initiatief in de arbeidersverzekering. Ontwikkeling van de positie der bijzondere uitvoeringsorganen in de wetgeving door Dr. J. Schoonenberg. (Amsterdam 1931; H. J. Paris).

Historische behandeling van de ontwikkeling van de bijzondere uitvoeringsorganen van de arbeidersverzekering.

Die Wirtschaftsethik der calvinistischen Kirche der Niederlande 1565—1650 door Dr. Phil. Ernst Beins. ('s-Gravenhage 1931; Martinus Nijhoff. Prijs f 1.60).

Deze studie geeft een systematische uiteenzetting van de betrekkingen van de Nederlandsche kerk op calvinistisch-orthodoxen grondslag tot het economisch leven van haar tijd.

Politique commerciale internationale door O. Paragnaguá, ancien consul et attaché commercial délégué de Brésil à la Conférence économique Internationale (1927). (Genève 1930; Librairie Kundig).

Dit boek bevat een uiteenzetting van de internationale handelspolitieke methoden en een beschrijving van de ontwikkeling van de algemeene handelspolitiek van de voornaamste landen.

Aperçus européens door Emile Bourgois, S. Exc. M. de Chlapowski, Général Henrys, S. Ex. M. Osuky, P. Rain, Sokolnicki, M. Novakovitch, Slavik. (Parijs 1931; Librairie Félix Alcan).

Een drietal lezingen over de ontwikkeling van het economisch leven in Polen, Joego-Slavië en Tsjecho-Slowakije.

Beurs en Moraal door Oswald v. Nell—Breuning S. J., naar de Deutsche uitgaaf vertaald en bewerkt door Mr. F. B. M. Wobbe. (Eindhoven z.j.; N.V. Lecturis.)

Dit boek wil een proeve geven van een op den grondslag van den rechtvaardigen prijs opgebouwde moraaltheologische beginselenleer van de beurs.

Mercurius gedurende een halve eeuw door Jac. Bakker. (Leiden 1932; A. W. Sijthoff's Uitgeversmaatschappij N.V. Prijs ingen. f 1.50, geb. f 2.25).

Gedenkbok ter gelegenheid van het vijftigjarig jubileum van den nationalen bond van handels- en kantoorbedienden „Mercurius”.

Das heutige Bulgarien door Theodor Christoff. (Berlin-Tempelhof 1930; Edwin Runge Verlag.)

Bezuiniging en efficiency bij de gemeentelijke diensten en bedrijven te 's-Gravenhage 1920—1929. Statistische Bureau der Gemeente 's-Gravenhage. ('s-Gravenhage 1931. Prijs f 1.—).

Een toelichting van de maatregelen, die in den loop der laatste tien jaar genomen zijn, om de Gemeentelijke diensten en bedrijven te 's-Gravenhage zoo economisch mogelijk te doen werken.

Beknopt leerboek van het handelsrekenen door H. L. C. Kok, eerste deel. (Groningen, Den Haag, Batavia 1931; J. B. Wolters. Prijs ingen. f 3.50, geb. 3.90).

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN. **GELDKOERSEN.**

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

BANKDISCONTO'S.

Ned. (Disc. Wissels. 2 1/2 19 Apr.'32	Lissabon 6 1/2 4 Apr.'32
Bel. Binn. Eff. 3 1/2 19 Apr.'32	Londen 2 1/2 12 Mei'32
Bk. Vrsch. in R.C. 3 1/2 19 Apr.'32	Madrid 6 1/2 8 Jul'31
Athene 1120 Febr.'32	N.-York F.R.B. 3 25 Febr.'32
Batavia 4 1/2 10 Mri.'30	Oslo 4 1/2 20 Mei'32
Belgrado 7 1/2 20 Juli'31	Parijs 2 1/2 9 Oct.'31
Berlijn 5 27 Apr.'32	Praag 5 11 Apr.'32
Boekarest 7 3 Mrt.'32	Pretoria 6 13 Nov.'31
Brussel 3 1/2 13 Jan.'32	Rome 5 3 Mei'32
Budapest 6 16 Apr.'32	Stockholm .. 4 3 Juni'32
Calcutta 5 28 Apr.'32	Tokio 5.11 8 Juni'32
Dantzig 5 24 Nov.'31	Weenen 7 17 Mrt.'32
Helsingfors 6 1/2 19 Apr.'32	Warschau... 7 1/2 3 Oct.'30
Kopenhagen 4 30 Mei'32	Zwits. Nat. Bk. 2 22 Jan.'31

OPEN MARKT.

	1932				1931	1930	1914
	11 Juni	6/11 Juni	30 Mei/4 Juni	23/28 Mei	8/13 Juni	9/14 Juni	20/24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	3/8-5/8	3/8-5/8	3/8-3/4	1/2-13/16	1-1/16	1 1/16-2 1/16	3 1/8-3/16
Prolong.	1	1	1	1	1-1/4	1 1/2-2	2 1/4-3/4
Londen Daggeld...	1/2-1 1/2	1/2-1 1/2	1/2-1 1/2	1/2-1 1/2	3/4-2	1 1/4-2 3/4	1 3/4-2
Partic. disc.	1-1/8	1-1/8	1-1/8	1 1/16-1/4	2 1/16-5/32	2-1/2	4 1/4-3/4
Berlijn Daggeld...	5 1/8-6 1/8	5-6 1/4	5 1/2-7	5 1/8-6 3/8	4 1/2-7	2 1/2-4 1/2	—
Maandgeld	5-6 1/2	5-6 1/2	5-7	5-7	5-7	—	—
Part. disc.	4 3/4	4 3/4	5-1 1/2	4 7/8	5	3 3/8	2 1/8-1/2
Waren-wissel.	5-1/2	5-1/2	4 1/4-5 1/2	5-1/2	5-3/4	4	—
New York Daggeld 1)	2 1/2-3/4	2 1/2-3/4	2 1/2-3/4 2)	2 1/2-3/4	1 1/2-2 1/4	2 1/2-3/4	1 3/4-2 1/2
Partic. disc.	1	1	1	1	1	2 1/4	—

1) Koers van 10 Juni en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag.

2) Koers van 31 Mei/4 Juni.

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia *)
7 Juni 1932	2.46 1/4	9.03 1/2	58.40	9.73 1/2	34.45	99 3/8
8 „ 1932	2.46 3/8	9.06 1/2	58.57 1/2	9.74	34.45	99 3/8
9 „ 1932	2.46 7/8	9.07 1/2	58.60	9.73 1/2	34.45	99 3/8
10 „ 1932	2.46 7/8	9.07 1/2	58.60	9.73 1/2	34.45	99 3/8
11 „ 1932	2.47 1/16	9.07 1/2	58.55	9.73	34.45	99 3/8
13 „ 1932	2.46 1 1/16	9.08	58.42 1/2	9.73 1/2	34.45	99 3/8
Laagste d.w.1)	2.4625	9.03 1/2	58.30	9.72 1/4	34.40	99
Hoogste d.w.1)	2.4715	9.09 1/2	58.63	9.74	34.47 1/2	99 3/8
6 Juni 1932	2.46 9/16	9.09 1/2	58.37 1/2	9.73 1/2	34.45	99 3/8
30 Mei 1932	2.46 9/8	9.10 1/2	58.25	9.74	34.55	99 3/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag *)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
7 Juni 1932	48.30	35.25	7.31	1.45	12.66 1/2	20.37 1/2
8 „ 1932	48.27 1/2	35.25	7.31	1.48	12.68	20.35
9 „ 1932	48.30	35.25	7.31	1.48	12.67	20.26
10 „ 1932	48.27 1/2	35.25	7.31	1.48	12.67	20.37
11 „ 1932	48.25	35.25	7.31	1.46	—	—
13 „ 1932	48.26	35.25	7.33	1.47 1/2	12.66 1/2	20.57
Laagste d.w.1)	48.20	34.80	7.29	1.42	12.62 1/2	20.25
Hoogste d.w.1)	48.30	35.25	7.35	1.48	12.70	20.57
6 Juni 1932	48.30	35.25	7.31	1.45	12.66	20.35
30 Mei 1932	48.33 1/2	35.25	7.31	1.45	12.67 1/2	20.32 1/2
Muntpariteit	48.12 1/2	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopenhagen *)	Ostø *)	Helsingfors 1)	Buenos-Aires 1)	Montreal 1)
7 Juni 1932	46.65	49.65	45.35	4.20	—	2.15
8 „ 1932	46.75	49.50	45.25	4.19	—	2.13
9 „ 1932	46.60	49.60	45.30	4.19	—	2.12
10 „ 1932	46.50	49.50	45.25	4.19	—	2.13
11 „ 1932	46.75	49.75	45.25	4.19	—	2.13
13 „ 1932	46.60	49.60	45.35	4.20	—	2.12 1/2
Laagste d.w.1)	46.25	49.25	44.90	4.15	—	2.10
Hoogste d.w.1)	46.75	49.75	45.50	4.25	—	2.16
6 Juni 1932	46.70	49.75	45.50	4.20	—	2.16
30 Mei 1932	46.80	49.80	45.40	4.20	—	2.17
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Noteering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In het eerste nummer van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Table with columns: Data, Londen (\$ per £), Parijs (\$ p. 100 fr.), Berlijn (\$ p. 100 Mk.), Amsterdam (\$ p. 100 gld.). Rows include dates from 7 Juni 1932 to 15 Juni 1931.

KOERSEN TE LONDEN.

Table with columns: Plaatsen en Landen, Noteerings-eenheden, 28 Mei 1932, 4 Juni 1932, 6/11 Juni 1932 Laagste/Hoogste, 11 Juni 1932. Rows include cities like Alexandrië, Athene, Bangkok, etc.

ZILVERPRIJS

GOUDPRIJS

Table showing silver and gold prices for London and New York from 7 Juni 1932 to 27 Juli 1914.

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Table with columns: Vorderingen, 31 Mei 1932, 7 Juni 1932. Rows include Saldo van 's Rijks Schatkist, Voorschotten op ult. April 1932, etc.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Table with columns: Vorderingen, 4 Juni 1932, 11 Juni 1932. Rows include Betaalmiddelen in 's Lands Kas, Verplichtingen, etc.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 13 Juni 1932.

Table showing bank balance with sections: Activa (Binnel. Wis-f, sels, Prom., enz. in disc., Papier o. h. Buitenl. in disconto, Beleeningen, Op Effecten, Op Goederen en Spec.) and Passiva (Kapitaal, Reservefonds, Bijzondere reserve, Pensioenfond, Bankbiljetten in omloop, Bankassigatiën in omloop, Rek.-Cour., saldo's, Diverse rekeningen).

Beschikbaar metaalsaldo f 501.688.782,03 Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. 1.254.221.955,— 1) Waarvan in het buitenland f 5.520.302,58.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Goud (Munt, Muntmat.), Circulatie, Andere opeischb. schulden, Beschikk. Metaal-saldo, Dekkingsperc. Rows include dates from 13 Juni '32 to 25 Juli '14.

Table with columns: Data, Totaal bedrag disconto's, Schatkist-promessen rechtstreeks, Beleeningen, Papier op het buitenl., Diverse rekeningen. Rows include dates from 13 Juni 1932 to 25 Juli 1914.

1) Sedert den weekstaat van 4 Jan. 1929 op den basis van 2/5 metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Table with columns: Data, Metaal, Circulatie, Andere opeischb. schulden, Discont., Div. rekeningen. Rows include dates from 14 Mei 1932 to 5 Juli 1914.

1) Sluitp. der activa.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

14 Juni 1932.

Nadat in de laatste dagen van de voorafgaande week de koersen aan de termijnmarkten in Noord-Amerika sterke verlagingen hadden ondergaan, zijn de prijzen in de eerste dagen dezer week verder afgebrokkeld, zoodat te Chicago de koers op 9 Juni zelfs onder de 50 dollarcent per bushel is gedaald. Goede oogstvooruitzichten en hevige likwidaties aan de termijnmarkt te Winnipeg zijn de oorzaak van den sterken prijsval geweest. Grootte hoeveelheden werden aan de markt gebracht om de regeeringspremie van 5 dollarcent per bushel op tarwe, welke op 15 Juni zou afloopen, nog te kunnen incasseeren. Later is de datum, tot welken deze premies zullen worden betaald, verlengd tot 31 Juli, waardoor het aanbod iets minder dringend is geworden en de koersen zich weder hebben hersteld. Te Chicago heeft ook eenig herstel plaats gevonden na het bekend worden van het officieele oogstbericht, volgens hetwelk de opbrengst van wintertarwe geschat wordt op 411 miljoen bushels. Het gemiddelde der particuliere ramingen van wintertarwe bedroeg op 1 Juni 433 miljoen, de 1 Mei schatting van de regeering was 441 miljoen bushels, het gemiddelde der particuliere schattingen op 1 Mei 461 miljoen bushels. Het vorige jaar bedroeg de opbrengst 787.465.000 bushels. Tegenover deze ongunstige resultaten van den wintertarwe-oogst staan gunstige berichten uit het zomertarwegebied in de Vereenigde Staten en in Canada. De stand van den oogst werd in de Vereenigde Staten op 1 Juni aangegeven met het cijfer 84,5 tegen 67,9 op 1 Juni van het vorige jaar en een gemiddelde der laatste 10 jaren van 83,3. Van particuliere zijde wordt een opbrengst verwacht van 253 miljoen bushels. Voor geheel Canada wordt de stand van zomertarwe aangegeven met 96 tegen 80 op 1 Juni van het vorige jaar. Het gemiddelde van de laatste tien jaren wordt als 100 aangenomen. Reeds worden schattingen van de tarwe-opbrengst in Canada bekend gemaakt. Op 1 Juni spraken de particuliere experts van een opbrengst van 405 miljoen bushels, doch later werden hogere schattingen bekend gemaakt. Ook minder gunstige berichten worden hier en daar wel vernomen. Zoo wijst men op de noodzakelijkheid van geregelde regenval in de volgende weken in het zomertarwegebied en op het gevaar van insectenplaag, waartegen de regeering uitgebreide maatregelen neemt. Deze berichten worden echter door de gunstige overstemd. Op sommige dagen bestond in Europa groote vraag vooral voor Canadeesche doch ook voor Hardwinter tarwe op de scherpe dalingen, welke plaats vonden. In Engeland echter was de vraag niet levendig en wachten koopers de ontwikkeling van den toestand af. Einde der week daalden de koersen weder, de termijnmarkt te Chicago sloot voor tarwe 2½ dollarcent lager dan een week geleden, te Winnipeg ¼ dollarcent lager. De koersen in Argentinië zijn in verband met de algemeen flauwe stemming voor tarwe eveneens gedaald. Buenos Aires sloot 46 centavos, Rosario 30 centavos per 100 KG. lager dan een week geleden. In hoofdzaak bepaalt zich de vraag op het oogenblik tot Canadeesche soorten, welke het goedkoopst worden aangeboden en ook Australische tarwe, welke in den loop der week in prijs is gedaald. De oogstvooruitzichten in Europa blijven gunstig tengevolge van het goede weder. In Italië zijn nieuwe bepalingen gekomen omtrent het vermalen van inlandsche tarwe, welke ingaan al naar het tijdstip van het binnenkomen van den oogst en volgens welke weder hoofdzakelijk inlandsche tarwe voor de meelfabricage moet worden gebruikt. In Rusland zijn de vooruitzichten voor wintertarwe gunstig. De uitzaai van zomertarwe is klein gebleven en werd einde Mei geschat op 50.783.000 acres tegen

54.550.000 acres in het vorige jaar. Toen waren de weersomstandigheden in Rusland echter ongunstig, zoodat bij de betere weersomstandigheden een kleinere uitzaai dit jaar nog geen kleinere opbrengst behoeft te beteekenen.

Ook rogge was in navolging van tarwe flauw. De koersen zijn in de Ver. Staten nog een weinig gedaald, te Winnipeg is een kleine verbetering ingetreden. Vanaf het laagste punt zijn de prijzen weder gestegen. Het slot te Winnipeg was 2 dollarcent per 56 lbs. hooger, te Chicago ¼ dollarcent lager dan een week geleden. Tot de nu geldende lage prijzen is een betere vraag voor rogge ontstaan en vonden stoomende partijen geregeld haar weg naar de consumptie.

Voor spoedige maïs bleef goede vraag bestaan, terwijl het aanbod tijdelijk schaarsch is en in deze maand geen groot aanbod meer wordt verwacht. Dientengevolge konden voor dadelijk leverbare partijen en ook voor spoedig verwachte stoomende betere prijzen worden bedongen. Ook voor begin Juni uit Argentinië vertrokken booten bestaan belangstelling, hoewel daarvoor niet de hooge prijzen worden betaald, welke voor de eerste posities kunnen worden bedongen. Op aflading hebben de prijzen in de afgelopen week weinig verandering ondergaan. De koersen aan de termijnmarkten in Zuid-Amerika toonden slechts kleine fluctuaties. Buenos Aires sloot 4 centavos en Rosario 5 centavos per 100 KG. lager dan een week geleden. Afladers waren in ruime mate aan de markt ter verlading in deze en volgende maanden en op sommige dagen kwamen flinke zaken tot stand. Geregeld zijn aanbiedingen gedaan van Amerikaansche maïs tot enkele gulden boven de voor Platamaïs gevraagde prijzen. Van deze aanbiedingen is echter geen gebruik gemaakt, later hebben de Amerikaanse afladers hun prijzen nog verhoogd. Het aanbod van Donau-maïs blijft beperkt. De prijs is ook slechts zeer weinig lager dan voor Platamaïs en koopers maken slechts matig van het Roemeensche aanbod gebruik.

De gerstmarkt, welke in het begin der afgelopen week nog gedrukt was, tengevolge van overvloedig aanbod van binnenkomende partijen Canadeesche gerst, is sedert verbeterd toen de binnenkomende partijen waren opgeruimd en bleek, dat in den eerstkomenden tijd met slechts beperkt aanbod uit Canada rekening gehouden moet worden. Ook van den Donau kan niet veel worden verwacht, daar slechts enkele partijen worden aangeboden. Russische gerst is slechts in beperkte hoeveelheden te koop. De prijzen zijn in den loop der week eenige gulden per last gestegen met goede vraag voor spoedig leverbare. De termijnmarkt te Winnipeg sloot 2 dollarcent per 48 lbs. hooger dan een week geleden.

Omzetten in haver zijn zeer beperkt met klein aanbod en geringe vraag. Te Buenos Aires was de koers voor haver 5 centavos per 100 KG. lager.

SUIKER.

De tendens bleef op de verschillende suikermarkten ook gedurende de afgelopen week vast.

In Amerika was de vraag voor geraffineerd weer wat verbeterd. In verband hiermede deed de verlaging der raffinaderijen van de vraagprijzen met 5 punten vreemd aan. In ruwsuiker werden flinke hoeveelheden omgezet tot ca. 0.62 en daarboven voor Cubasuiker basis cif.

Op de New-Yorksche termijnmarkt bewogen zich de noteringen in stijgende lijn met uitzondering van een dag in het midden der week. Het slot was ca. 10 punten hooger dan het vorige slot met de navolgende cijfers: Juli 0.69; Sept. 0.77; Oct. 0.79; Dec. 0.84 en Jan. 0.85, terwijl de laatste notering voor Spot Centr. 2.65 bedroeg.

AANVOEREN in tons van 100 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	5/11 Juni 1932	Sedert Jan. 1932	Overeenk. tijdvak '31	5/11 Juni 1932	Sedert Jan. 1932	Overeenk. tijdvak 1931	1932	1931
Tarwe	29.119	666.270	557.304	644	7.408	9.515	673.678	566.819
Rogge	9.109	231.633	162.050	—	940	105	232.573	162.155
Boekweit	119	10.952	11.592	—	—	145	10.952	11.737
Maïs	16.616	593.497	512.083	4.760	148.785	117.611	742.282	629.694
Gerst	6.172	179.153	294.463	—	7.271	21.615	186.424	316.078
Haver	1.885	100.735	135.770	—	2.542	1.410	103.277	137.180
Lijnzaad	400	127.578	109.668	9.070	186.265	266.375	313.843	376.043
Lijnkoek	4.040	47.197	41.318	—	50	204	47.247	41.522
Tarwemeel	64	11.527	51.931	145	7.134	17.340	18.661	69.271
Andere meelsoorten ..	90	20.912	21.667	33	7.096	7.505	28.008	29.172

De ontvangsten in de Atlantische havens der Ver. Staten bedroegen deze week 50.000 tons, de versmeltingen 41.000 tons tegen 47.500 tons verleden jaar en de voorraden 346.000 tons tegen 314.600 tons.

Ook in Engeland bestond goede belangstelling voor ruwe Suiker. Raffinadeurs waren weder voor grootere posten aan de markt.

De Londensche termijnmarkt was vast gestemd. De noteringen trokken evenals te New-York flink aan en luiden aan het slot: Aug. Sh. 4/9 1/4; Dec. Sh. 5/1/2; Mrt. Sh. 5/3 1/2 en Mei Sh. 5/5 1/2, Rietsuiker basis 96 pCt. cif.

Op Java verkocht de V.E.S.P. nog ca. 7000 tons Supérieur en ruim 6000 tons bruine suiker.

Hier te lande was de stemming eveneens heel wat aangenamer, hoewel er nog niet veel kooplust bestond. Op de Amsterdamsche termijnmarkt ging zoo goed als niets om. Naar aanleiding van de vaste stemming op de buitenlandsche markten konden de noteringen echter flink aantrekken. Het slot luidde als volgt: Aug. f 6.—; Dec. f 6 1/4; Mrt. f 6 1/2 en Mei f 6 5/8. De omzet bedroeg 1100 tons.

KOFFIE.

De iets gemakkelijker stemming, waarvan reeds in het vorig Overzicht kon worden melding gemaakt, hield ook in de eerste helft der afgelopen week aan. Hoewel de wisselkoers in Brazilië zelfs nog iets aantrok en de afladers te Santos slechts in zeer enkele gevallen bereid waren een fractie lager af te geven, liepen de termijnmarkten aanvankelijk nog verder terug (te Rotterdam 3/4 à 7/8 ct. per 1/2 K.G.). De aanleiding hiertoe is hoofdzakelijk te zoeken in de geringe vraag naar Brazilië-koffie op de verschillende markten en aan de Nederlandsche markt bovendien in een tegemoetkomender houding van Nederlandsch-Indië, alwaar de verschillende Robusta-soorten 3/4 à 1 ct. terugliepen. In de tweede helft van de week werden de termijnmarkten weder vaster en bij het opmaken van dit Overzicht zijn de kost- en vrachtaanbiedingen van Santos en van Rio onveranderd à 1/4 ct. lager tegenover een week geleden.

De in de afgelopen week in de havenplaatsen van Brazilië vernietigde hoeveelheid bedroeg volgens opgave van den Koffie-Raad 53.000 balen Santos, 12.000 balen Rio en 15.000 balen Victoria, tezamen 80.000 balen. Sedert 1 Juli

zijn thans vernietigd 3.665.000 balen Santos, 979.000 balen Rio en 313.000 balen Victoria, tezamen 4.957.000 balen. Met de 559.000 balen, vóór 1 Juli 1931 vernietigd, komt nu de geheele hoeveelheid op 5.516.000 balen. Bovendien is bekend gemaakt, dat in de week, eindigende op 4 Juni, te Sao Paulo verbrand zijn 178.200 balen, waardoor de hoeveelheid van de aldaar vernietigde koffie in totaal gestegen is tot 2.167.000 balen. Op verschillende andere plaatsen zijn sedert 1 Juli nog verbrand 80.000 balen.

De ramingen voor den volgenden Brazilië-oogst, welke officieel op 1 Juli a.s. begint, loopen nog altijd vrij ver uiteen. Door velen wordt die oogst thans geraamd op 12 miljoen balen Santos, 2 1/2 à 3 miljoen balen Rio en 2 miljoen balen voor de overige Staten, totaal 16 1/2 à 17 miljoen balen. Met circa 10 miljoen balen (omgerekend à 60 K.G. per baal) voor de verschillende andere productielanden komt dan het gezamenlijke productiecijfer op ca. 26 1/2 à 27 miljoen balen. Dat de officieele ramingen van Brazilië lager zijn dan de hierboven genoemde spreekt vanzelf. In de laatste jaren zijn die ramingen altijd te laag geweest.

De kost- en vrachtaanbiedingen van Santos, omgerekend in cents per 1/2 K.G., komen op het oogenblik uit: voor gewoon goed beschreven Superior Santos op prompte verscheping op ongeveer 28 1/4 à 29 ct., voor dito Prime Santos op ongeveer 29 à 29 1/4 ct. en voor Rio type New-York 7 met beschrijving, prompte verscheping, op ongeveer 22 1/2 à 22 3/4 ct.

In Nederlandsch-Indië zijn de prijzen van Palembang Robusta 3/4 ct., van Benkoelen en Mandheling Robusta en van gewassen Robusta 1 ct. per 1/2 K.G. lager. De noteringen in de eerste hand zijn op het oogenblik:

Palembang Robusta, Juni/Juli verscheping, 16 1/4 ct.; Benkoelen Robusta, Juni/Juli verscheping, 17 1/2 ct.; Mandheling Robusta, Juni/Juli verscheping, 18 1/4 ct.; W.I.B. f.a.q. Robusta, Juni/Juli verscheping, 23 ct., alles per 1/2 K.G., cif, uitgeleverd gewicht, netto contant.

Aan de Rotterdamse termijnmarkt liepen de noteringen aanvankelijk 3/4 à 7/8 ct. terug om daarna wederom 3/4 à 1/2 ct. te stijgen. September staat thans 22 1/8, December, Maart en Mei staan 21 1/4 ct. per 1/2 K.G. genoteerd.

De officieele loco-noteringen bleven onveranderd 24 ct. per 1/2 K.G. voor Robusta en 29 ct. voor Superior Santos.

De slot-noteringen te New-York van het aldaar geldende gemengd contract (basis Rio No. 7) waren:

STATISTISCH OVERZICHT

Table with columns: GRANEN EN ZADEN (TARWE, ROGGE, MAIS, GERST, LIJNZAAD), ZUIVEL EN EIEN (BOTER, KAAS, EIEN), MINERALEN (STEENKOLEN, PETROLEUM). Rows show monthly data from 1925 to 1932 with values in fl. and %.

1) Men zie voor de toel. op dezen staat de nos. van 8 en 15 Aug. 1928 (No. 658 en 659) pag. 689 90 en 709. 2) Tot Jan. 1931 Hard Winter No. 2. 3) Tot Jan. 1928 Zuid-Russische. 4) Tot Jan. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 64/5 K.G. Zuid-Russische.

De voorraad Ned.-Indische thee in entrepôt te Amsterdam bedroeg per ultimo Mei 73.635 kn. tegen 96.906 kn. verleden jaar.
Amsterdam, 13 Juni 1932.

IJZER.

In gieterij-ijzer gaat uiterst weinig om. Prijzen worden schaars vermeld: Lux 3 doet om en nabij de 38 sh. goud fob. Antwerpen. Het met 23 1/3 pCt. tot 33 1/3 pCt. verhoogde Engelse invoerrecht voor ruwijzer, dat de 14e dezer ingaat, sluit dit land af voor het continentale product. Reeds de daling van het pond en het recht van 10 pCt. belette den laatsten tijd den invoer van gieterij-ijzer in Engeland; basisch ijzer (voor de staalbereiding bestemd) van het continent werd evenwel nog tegen concurrerende prijzen in het Ver. Koninkrijk aangeboden.

De prijs op de Fransche markt beweegt zich tusschen 210 en 230 francs basis Longwy. De staalmarkt is den laatsten tijd niet noemenswaardig veranderd. De omzet blijft gering; het uitblijven van Fransche en Deutsche concurrentie geeft den producenten in België en Luxemburg echter voldoende steun om de prijzen op het een maand geleden bereikte peil te handhaven. Stafijzer wordt verkocht tegen om en nabij de 44 sh. fob. Antwerpen (goud).

STEENKOLEN.

De toestand op de kolenmarkt blijft ongunstig. De Engelse export nam gedurende Januari/Mei dit jaar af met 6 1/2 pCt., in vergelijking met deze maanden in 1931. De leveranties aan bunkercolen vermeerderden evenwel met 3 pCt. in deze periode. De omzet van het Westfaalsche Syndicaat verbeterde van 139.000 ton per dag in April tot 169.000 ton in Mei, tengevolge van grooteren afzet in huisbrandkolen.

De beslissing van den Rijkminister van Arbeid betreffende het loongeschil in de Deutsche kolenindustrie laat nog steeds op zich wachten.

In België staken in de provincie Luik een 430 mijnwerkers, die zich niet bij de loonsverlaging kunnen neerleggen.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde	f 7.25
Durham Ongezeefde	„ 8.—
Cardiff 2/3 large 1/3 smalls	„ 9.50
Schotsche Gezeefde (Prime Lothians)	„ 6.85
Yorkshire gewasschen Singles	„ 7.60
Westfaalsche Vefförder	„ 8.25
„ Vlamstukken I	„ 9.—
„ Smeenootjes	„ 8.75
„ Gasvlamförder	„ 8.25
„ Gietcokes	„ 11.—
Hollandsche Eierbriketten	„ 11.50

alles per ton van 1.000 KG. franco station Rotterdam/Amsterdam. Ongezeefde bunkercolen f.o.b. Rotterdam/Amsterdam f 8.30. Markt flauw.
14 Juni 1932.

INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN.

Bedrijfsleven en de strijd tegen de Armoede in Nederland

door Dr. CH. A. VAN MANEN.

Prijs ingenaaid f 3,—. Gebonden f 4,75.

Voor leden der Vereeniging en geabonneerden op het Weekblad wordt dit werk beschikbaar gesteld tegen den prijs van

f 2,50 ingenaaid en f 4,— gebonden.

Bestellingen richtte men tot het Secretariaat van het Instituut, Pieter de Hooghweg 122, onder gelijkijdige remise per postwissel of op postchèque en girorekening No. 8408, Rotterdam.

Vervolg STATISTISCH OVERZICHT VAN GROOTHANDELSPRIJZEN.

	DIVERSEN		KOLONIALE PRODUCTEN										INDEXCIJFERS			
	VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/ Finland per standaard van 4.672 M ³ .	RUBBER ¹⁾ Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.	SUIKER		KOFFIE		THEE		COPRA		Bruto- gewicht v. d. buit. handel Nederland 1925 = 100		Centr. Bureau v. d. Stat. herleid van 1913 = 100 tot 1925 = 100	The Economist herleid van 1927 = 100 tot 1925 = 100		
			Witte kristal- suiker loco R'dam/A'dam per 100 K.G.	Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 K.G.	Afl. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Suma- trathee p. 1/2 KG.	per 100 K.G.	per 100 K.G.	In- voer	Uit- voer							
	f	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	cts.	%	f	%				
1925	159,75	100	2/11,625	100,0	18,75	100,0	61,375	100,0	84,5	100,0	35,875	100,0	100	100	100,0	100,0
1926	153,50	96,1	2/-	67,4	17,50	93,3	55,375	90,2	94,25	111,5	34,—	94,8	112	128	93,2	92,9
1927	160,50	100,5	1/6,375	51,6	19,12 ²⁾	102,0	46,875	76,4	82,75	97,9	32,62 ²⁾	90,9	113	116	95,4	89,5
1928	151,50	94,8	-10,75	30,2	15,85	84,5	49,625	80,9	75,25	89,1	31,87 ²⁾	88,9	118	128	96,4	87,6
1929	146,00	91,4	-10,25	28,8	13,—	69,3	50,75	82,7	69,25	82,0	27,37 ²⁾	76,3	122	132	91,6	82,6
1930	141,50	88,6	-5,875	16,5	9,60	51,2	32	52,1	60,75	71,8	22,62 ²⁾	63,1	124	135	75,5	69,4
1931	110,75	69,3	-3	8,4	8,—	42,7	25	40,7	42,50	50,3	15,37 ²⁾	42,9	117	136	62,6	57,9
Jan. 1930	147,50	93,9	-7,375	20,7	11,67 ²⁾	62,3	35	57,0	60,50	71,6	26,87 ²⁾	74,9	128	136	84,5	76,9
Febr. "	147,50	92,3	-8	22,5	11,40	60,8	35	57,0	58,25	68,9	26,37 ²⁾	73,5	112	126	81,3	75,2
Maart "	147,50	92,3	-7,625	21,4	10,70	57,1	35	57,0	62,25	73,7	25,25	70,4	125	131	78,7	74,2
April "	147,50	92,3	-7,375	20,7	10,55	56,3	35	57,0	59,50	70,4	26,12 ²⁾	72,8	115	127	78,7	72,8
Mei "	145,00	90,8	-6,875	19,3	9,80	52,3	34,75	56,6	58	68,6	25,50	71,1	132	132	76,1	72,0
Juni "	145,00	90,8	-6,125	17,2	9,77 ²⁾	52,1	33	53,8	58	68,6	22,87 ²⁾	63,8	131	133	76,1	70,4
Juli "	142,50	89,2	-5,625	15,8	9,27 ²⁾	49,5	31,50	51,3	55,50	65,7	21,75	60,6	138	141	74,2	69,3
Aug. "	142,50	89,2	-4,875	13,8	8,50	45,3	29,50	48,1	55,25	65,4	20,—	55,7	129	145	73,5	67,9
Sept. "	140,00	87,6	-4,125	11,6	7,97 ²⁾	42,5	28,25	46,0	59,50	70,4	19,25	53,7	122	126	72,3	65,4
Oct. "	132,50	82,9	-4	11,2	8,62 ²⁾	46,0	29	47,3	66,50	78,7	18,75	52,3	128	152	71,6	64,6
Nov. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,75	46,7	29	47,3	68,25	80,8	19,37 ²⁾	54,0	121	139	71,0	63,3
Dec. "	130,00	81,4	-4,375	12,3	8,20	43,7	29	47,3	66,75	79,0	19,—	53,0	105	129	69,0	61,3
Jan. 1931	125,00	78,2	-4,25	11,9	8,20	43,7	28	45,6	66,25	78,4	18,25	50,9	121	132	67,7	59,2
Febr. "	125,00	78,2	-3,875	10,9	8,20	43,7	26,25	42,8	53	62,7	18,12 ²⁾	50,7	96	121	67,1	59,4
Maart "	125,00	78,2	-3,75	10,5	8,30	44,3	25,50	41,5	45	53,3	18,62 ²⁾	51,9	107	140	66,5	59,1
April "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,57 ²⁾	45,7	24,75	40,3	43	50,9	17,50	48,8	110	138	65,8	58,4
Mei "	125,00	78,2	-3,125	8,8	8,50	45,3	25	40,7	40,25	47,6	15,37 ²⁾	42,9	114	141	65,8	56,8
Juni "	110,00	68,9	-3,125	8,8	8,57 ²⁾	45,7	25,75	42,0	39,50	46,7	14,12 ²⁾	39,4	127	133	64,5	56,8
Juli "	110,00	68,9	-3	8,4	8,77 ²⁾	48,6	27	44,0	38,25	45,3	15,—	41,8	138	153	62,6	55,8
Aug. "	100,00	62,6	-2,5	7,0	7,90	42,1	25,50	41,5	38,50	45,6	14,12 ²⁾	39,4	122	142	60,6	55,6
Sept. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,52 ²⁾	40,1	23,75	38,7	37,50	44,4	13,37 ²⁾	37,3	125	146	58,7	58,1
Oct. "	100,00	62,6	-2,375	6,7	7,55	40,3	23	37,5	37,75	44,7	13,25	36,9	119	146	58,7	58,5
Nov. "	100,00	62,6	-2,25	6,3	7,15	38,1	23	37,5	37,5	43,8	13,75	38,3	113	132	58,7	58,8
Dec. "	82,50	51,6	-2,25	6,3	6,75	36,0	23	37,5	35	41,4	12,75	35,5	115	114	54,8	58,8
Jan. 1932	82,50	51,6	-2,125	6,0	7,35	39,2	23	37,5	32	37,9	13,12 ²⁾	36,6	103	107	54,2	58,4
Febr. "	82,50	51,6	-2	5,6	7,05	37,6	23	37,5	30	35,5	14,50	40,4	86	111	53,5	59,8
Maart "	70,00	43,8	-1,625	4,6	6,25	34,8	23	37,5	31	36,7	14,75	41,1	87	116	52,9	58,3
April "	70,00	43,8	-1,5	4,2	5,90	31,5	23	37,5	29,25	34,6	14,—	39,0	89	110	51,6	56,0
Mei "	70,00	43,8	-1,375	3,9	5,62 ²⁾	30,0	23,50	38,3	30,25	35,7	13,25	36,9	89	107	51,0	56,0
6 Juni "	70,00	43,8	-1,375	3,9	5,75	30,7	24	39,1	27,50 ²⁾	32,5	12,50	34,8	89	107	51,0	54,0
13 " "	70,00	43,8	-1,3125	3,7	6,—	32,0	24	39,1			12,25	34,1				

1) Jaar- en maandgem. afger. op 1/8 pence. 2) 9 Juni.

N.B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. zijn op goudbasis omgerkend